

Protestantse
Kerk

Vindplaats van
geloof, hoop en liefde

Over dopen in de Protestantse Kerk

Handreiking voor het gesprek met gemeenteleden
die een "tweede doop" begeren of al hebben
ondergaan

Foto omslag: archief Protestantse Kerk

Over dopen in de Protestantse Kerk

Handreiking voor kerkenraden

Handreiking voor het gesprek met gemeenteleden die een
"tweede doop" begeren of al hebben ondergaan

© Protestantse Kerk in Nederland, 2012

Inhoudsopgave

Voorwoord

Inleiding

1. De doop in oecumenisch perspectief
2. De doop in de Protestantse Kerk in Nederland
3. Blijvend verschil van inzicht
4. Doopgedachtenis en doopbevestiging
5. Adviezen voor gesprek

Bijlagen

1. Literatuuropgave
2. Orde voor doopgedachtenis en belijdenis
3. Verklaring dooperkenning Raad van Kerken in Nederland

Voorwoord

In de afgelopen jaren sprak de Generale Synode een aantal keren over de wenselijkheid en mogelijkheden van doopgedachtenis. Met een doopgedachtenis kan een gelovige de eigen doop bevestigen en – indien gewenst – in de gemeente van Christus daarvan een getuigenis afleggen. De behoefte aan een doopgedachtenis is in de Protestantse Kerk in Nederland in de afgelopen decennia toegenomen. Dit heeft onder andere te maken met een toegenomen verlangen om het heil dat ons in Christus is geschonken ook zelf tastbaar te ervaren. Voor sommige gelovigen heeft dit verlangen geleid tot een wens om ‘opnieuw’ gedoopt te worden. Dit verlangen mag gezien worden als een oprechte wens om God toe te behoren en daarvan getuigenis af te leggen. Een predikant of kerkenraad die van een gemeentelid het verzoek krijgt voorgelegd om een tweede doop te mogen ontvangen, staat daarmee voor een lastig dilemma. Een tweede doop ontvangen, dat is namelijk om verschillende redenen binnen de Protestantse Kerk een onmogelijkheid; de Generale Synode heeft dit standpunt in 2009 nog eens bevestigd¹. En het is een ondankbare taak om met die boodschap het gesprek aan te gaan met een gemeentelid dat door zijn of haar vraag juist van grote betrokkenheid blijkt geeft.

Omdat juist bij verschillen in opvatting of overtuiging het geloofsgesprek van groot belang is, heeft de Generale Synode besloten een handreiking te laten schrijven, een “Pastorale handreiking voor kerkenraden die het gesprek zoeken met mensen die een tweede doop begeren of reeds hebben ondergaan”. Deze handreiking ligt nu voor u. Hij is in eerste instantie geschreven voor kerkenraden die met de beschreven vragen te maken hebben. Maar ook als dat in uw gemeente (nog) niet het geval is, kan het zinvol zijn de inhoudelijke hoofdstukken van deze handreiking in uw kerkenraad te bespreken. De tekst geeft u een kapstok om de dooppraktijk in uw gemeente nog eens te overdenken. Mogelijk biedt de handreiking u aanknopingspunten om de betekenis van de doop in uw gemeente in gesprek te brengen.

Tot slot. Deze handreiking verschijnt in een tijd dat ook in de Nederlandse oecumene het gesprek over de betekenis van de doop wordt gevoerd. Op 29 mei 2012 heeft de Protestantse Kerk in Nederland samen met negen andere kerken een doopverklaring ondertekend, waarin de kerken uitspreken dat ze de doop die in een andere kerk is bediend als legitiem erkennen. Achtergrond van deze gesprekken was onder meer de wens om de doop present te stellen als teken dat christenen verbindt. Laat ook in de Protestantse Kerk het gesprek over de doop mogen leiden tot een verdieping van ons geloof en bijdragen aan het elkaar verstaan als kind van God.

Dr. A.J. Plaisier, scriba van de Protestantse Kerk in Nederland

¹ Namelijk naar aanleiding van de notitie “Uitgangspunten voor doopgedachtenis”, KTO 09-04, november 2009.

Inleiding

Voor u ligt een handreiking aan kerkenraden die het pastorale gesprek willen voeren met (als kind) gedoopte gemeenteleden die opnieuw gedoopt willen worden of al een 'tweede doop' hebben ontvangen. Daarnaast reikt de tekst ideeën aan voor gesprekken in kerkenraad en gemeente. Dat maakt het mogelijk het onderwerp van deze handreiking ook in een breder verband in uw gemeente aan de orde te stellen. De handreiking is als volgt opgebouwd:

Inhoud gesprekken

De eigenlijke handreikingen voor het organiseren en voeren van de gesprekken treft u aan in het laatste hoofdstuk, hoofdstuk 5. In dat hoofdstuk geven we beknopt aan hoe u de gesprekken kunt voeren en hoe u zich het beste voorbereidt. In deze gesprekken staat een inhoudelijke gedachtewisseling over de betekenis en praktijk van de doop centraal. Om u te helpen van te voren uw gedachten hierover te ordenen, zijn in de hoofdstukken 1 en 2 de volgende onderwerpen uitgewerkt:

- De doop in Oecumenisch perspectief
- Wat betekent de doop in de Protestantse traditie?
- Wat is de doopraktijk in de Protestantse Kerk?
- Waar kunnen de meningen uiteen lopen?
- Waarom wensen gemeenteleden opnieuw gedoopt te worden?

Deze informatie is niet uitputtend en heeft niet tot doel om de discussies die met deze onderwerpen samenhangen volledig in beeld te brengen. Het gaat er om u als kerkenraad(slid) aanknopingspunten te bieden om uw eigen standpunt te overdenken of te verwoorden. Uiteraard is het mogelijk in uw voorbereiding verdere verdieping te zoeken, bijvoorbeeld aangereikt door uw predikant.

Gespreksvragen

Om het gesprek in kerkenraad of gemeenteberaad te ondersteunen, hebben wij per onderwerp een aantal gespreksvragen opgenomen. U kunt uiteraard keuzes uit deze vragen maken, afhankelijk van de onderwerpen die voor u het meest relevant zijn.

Doel en uitkomst gesprekken

Het gesprek waar deze handreiking u bij wil ondersteunen zal er niet altijd toe leiden dat het gemeentelid met wie u het gesprek aangaat zich na afloop kan vinden in het beleid van de kerkenraad en bijvoorbeeld de wens laat varen om een tweede doop te ontvangen. Deze uitkomst kan ook niet het vooropgezette

doel van een dergelijk gesprek zijn. Want dan staat de gewenste uitkomst bij voorbaat vast, en dan is een open gesprek niet meer mogelijk. De belangrijkste gespreksdoelen zijn:

- Het betreffende gemeentelid kan en mag vertellen wat hem of haar beweegt en weet zich daarin door de kerkenraad gehoord en gekend.
- De kerkenraad geeft aan wat zijn eigen positie is, wat de mogelijkheden zijn om aan de wensen van het gemeentelid tegemoet te komen en wat de grenzen zijn.
- De gesprekspartners komen in goede harmonie tot een gezamenlijke conclusie waar ze het wel en niet over eens zijn en hoe ze met de eventuele verschillen zullen omgaan.

Het is dus mogelijk dat de meningen uiteen blijven lopen. U staat dan als kerkenraad voor de taak de mogelijke consequenties daarvan te onderzoeken. Kan het betreffende gemeentelid bijvoorbeeld lid worden of blijven van de kerkenraad? Of actief zijn in catechese of jeugdwerk? Deze vragen komen aan de orde in hoofdstuk 3.

Wat kunt u verder nog doen?

Gedurende of na afloop van de gesprekken over doop en tweede doop is het denkbaar dat u als kerkenraad tot de conclusie komt dat u:

1. de doop meer present wilt te stellen in de gemeente
2. ruimte wilt geven voor een doopbevestiging of -gedachtenis.

Een kort overzicht van mogelijkheden daarvoor reiken we aan in hoofdstuk 4. Het zijn voor het grootste deel mogelijkheden die al in gemeenten van de Protestantse Kerk in gebruik zijn.

Tenslotte bevat deze handreiking een aantal bijlagen.

- Verwijzingen naar gebruikte en beschikbare literatuur
- Orden van dienst voor een doopgedachtenis (opgesteld door de Werkgroep voor de Eredienst van de Protestantse Kerk in Nederland).
- Verklaring onderlinge dooperkenning Raad van Kerken in Nederland (29 mei 2012).

1. De doop in oecumenisch perspectief

Het sacrament van de doop is in de vorige eeuw een van de belangrijkste dragers van de onderlinge verbondenheid tussen kerken geworden. In Nederland heeft het – net als in veel andere West-Europese landen – geleid tot een onderlinge dooperkenning tussen de Rooms-Katholieke Kerk en de kerken die zijn samengegaan in de Protestantse Kerk in Nederland. Dit is niet slechts een formele of symbolische aangelegenheid, maar houdt ook praktisch in dat bij ‘grensverkeer’ tussen deze kerken de doop van de gelovige in de kerk van herkomst erkend wordt; ‘opnieuw’ dopen is daarmee dan ook niet aan de orde.

Lima-rapport

De (internationale) toenadering van kerken rond de doop heeft als belangrijkste markatiepunt het zogenaamde Lima-rapport van de Wereldraad van Kerken, dat in 1982 verscheen, en waaraan ook de Rooms-Katholieke Kerk heeft meegewerkt. Daarin wordt de doop in Jezus Christus expliciet een oproep aan de kerken genoemd om hun gescheidenheid te overwinnen en hun gemeenschappelijkheid zichtbaar te maken. Deze oproep is in 2007 nog eens herhaald op de Assemblee van de Europese kerken in het Roemeense Sibiu. In datzelfde jaar ondertekenden elf Duitse kerken een onderlinge dooperkenning. Hoewel ze in hun dooptheologie wel degelijk verschillen kennen, wilden ze met de onderlinge dooperkenning hun onderlinge eenheid, hun band in Christus, tot uitdrukking brengen (en daarnaast de praktische en administratieve belemmeringen wegnemen bij onderling verkeer van gelovigen tussen de kerken).

Essentieel in onderlinge dooperkenningen zijn de drie (oecumenische) kenmerken van een geldige doop³:

- De doop geschiedt met water
- De doop vindt plaats in naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest
- De doop wordt bediend in een christelijke kerk/gemeente, door een bevoegde voorganger (in de Protestantse Kerk in Nederland is dat de predikant).

Het belang van onderlinge dooperkenning is ook dat kerken daarmee elkaars integriteit als geloofsgemeenschap bevestigen. Door de dooppraktijk van de ander te erkennen, wordt het bestaansrecht van de ander als gemeenschap van Christus erkend en wordt de integriteit bevestigd van de gemeenschap waar de doop plaatsvindt, van de ouders die een kind naar het doopvont brengen, van de geloofsleerling die zelf aangeeft de doop te begeren, van de gelovigen die getuigen willen zijn van de doop.

³ Zie Ordinantie 6-5 (kerkorde Protestantse Kerk in Nederland) voor een precieze formulering van de criteria voor de dooperkenning van leden die in een andere kerk of geloofsgemeenschap zijn gedoopt.

Nederland

Ook in Nederland zijn de afgelopen jaren gesprekken gevoerd over een uitbreiding van de onderlinge dooperkenning. Het initiatief hiertoe is genomen door de Raad van Kerken in Nederland. Ook enkele niet-lidkerken zijn bij deze gesprekken betrokken, zoals de Unie van Baptisten, de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt en de Vereniging van Pinksterkerken. Voor deze gesprekken geldt dat de deelnemende kerken participeren vanuit de drang eenheid te zoeken en verscheidenheid, verdeeldheid achter zich te laten. Tegelijk wordt in deze gesprekken duidelijk hoe moeilijk het is om elkaar volkomen te vinden in een onderlinge dooperkenning, omdat de dooptheologieën op een aantal wezenlijke punten verschillen⁴.

Betekenis dooperkenning

Een onderlinge dooperkenning tussen Nederlandse kerken en geloofsgemeenschappen zou een deel van de vraagstukken kunnen oplossen die in deze handreiking als ‘probleem’ aan de orde komen. Immers, wanneer kerken elkaars doop erkennen, dan houdt dat ook in dat een gemeente waar de “mondigen-doop” praktijk is, niettemin de kinderdoop van een overkomend lid zal erkennen en daarom niet tot een “tweede doop” zal willen overgaan. Op de vraag van een toetredster die als kind elders is gedoopt en nu als volwassen opnieuw gedoopt wil worden, zal het antwoord immers zijn: “dat hoeft niet, want je bent al gedoopt”. In de praktijk ligt daar echter toch vaak een probleem, omdat niet alle kerken / geloofsgemeenschappen de kinderdoop erkennen als een geldige doop.

Gesprek

Echter, ook als het tot een alle kerken omvattende onderlinge dooperkenning zou komen, kun je als kerkenraad van een gemeente van de Protestantse Kerk niet volstaan met een verwijzing naar een kerkelijke verklaring wanneer een gemeentelid bij de kerkenraad aanklopt met een verzoek opnieuw gedoopt te mogen worden. Het gemeentelid mag rekenen op een echt gesprek, waarin het kerkenraadslid dat het gesprek voert ook de eigen geloofsovertuiging inbrengt, naast het meer algemene standpunt van een kerkenraad over het vraagstuk. In dat gesprek zal het ongetwijfeld gaan over de betekenis van de doop, de dooppraktijk in de gemeente, maar ook over de motivatie van een gemeentelid om een “tweede doop” te begeren. Over die onderwerpen gaat het volgende hoofdstuk. De meer concrete handreiking voor gesprek treft u aan in hoofdstuk 5.

⁴ Deze gesprekken hebben geleid tot de ondertekening van een gemeenschappelijke doopverklaring, waarin tien kerkgenootschappen, waaronder de Protestantse Kerk, uitspreken dat ze de doop die in een andere kerk is bediend als legitiem erkennen. Deze ondertekening vond plaats op 29 mei 2012. Zie bijlage 3 voor de tekst van deze verklaring.

Gespreksvragen

1. Wanneer u terugkijkt op de afgelopen jaren, zijn er in de dooppraktijk van uw gemeente dan wijzigingen opgetreden? Zo ja, wat is er veranderd? En hoe beoordeelt u die wijzigingen?
2. Heeft uw kerkenraad wel eens met andere kerken – bij voorbeeld in het verband van een plaatselijke Raad van Kerken – over de betekenis van de doop gesproken?
3. Stel, in uw gemeente vraagt een belijdend lid een tweede doop te mogen ontvangen. Wat zou uw eerste reactie zijn?
4. Stel, een belijdend lid uit uw gemeente heeft zich elders 'opnieuw laten dopen', maar blijft daarna actief lid van uw gemeente. Hoe zou u daar als kerkenraad mee om gaan? En als dat gemeentelid catechese geeft?

2. De doop in de Protestantse Kerk in Nederland

In dit hoofdstuk geven we informatie over de betekenis van de doop in de Protestantse Kerk in Nederland. Deze informatie is beknopt en heeft tot doel uw gedachten te bepalen en de onderwerpen te kiezen die u in het gesprek met een gemeentelid of in de kerkenraad of gemeente aan de orde wilt stellen.

We gaan achtereenvolgens in op:

- De betekenis van de doop
- De dooppraktijk – hoe wordt de doop in de praktijk vormgegeven?
- Kinderdoop of volwassendoop?
- Een tweede doop, kan dat eigenlijk wel?

2.1 De betekenis van de doop

De doop is in de Protestantse traditie één van de twee sacramenten: een door Jezus Christus zelf ingesteld teken, waarmee God ons wil laten delen in het geheimenis van zijn dood en opstanding, van zijn liefde en trouw. De sacramenten zijn niet voor privé-gebruik, maar horen thuis in de liturgie, de samenkomst van Gods gemeente.

De doop is ten diepste een teken van de inlijving van de mens in Gods heil. Het is dit teken dat Jezus aan zijn discipelen meegeeft wanneer hij hun de opdracht geeft alle volken tot zijn leerlingen te maken, “door hen te dopen in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, en hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat ik jullie opgedragen heb”. (Mattheüs 28: 19-20).

Deze inlijving kent verschillende aspecten, die onderling met elkaar samenhangen:

- Reiniging
- Genade
- Omkeer, bekering
- Initiatie.

Reiniging

De doop gebeurt met water. Water reinigt, maakt schoon. Bij de doop is het water verbonden met het reinigen van zonde. Door het water heengaan staat dan symbool voor het betreden van een nieuwe werkelijkheid, de werkelijkheid van God. Water is daarmee een teken van leven, maar tegelijk van dood. Je kunt er ook in verdrinken. De dopeling gaat over van de dood naar het leven, gaat kopje onder en komt ook weer boven.

Genade

De afwassing van zonde moet niet letterlijk worden opgevat, alsof de dopeling op dat moment van zonden bevrijd zou worden. De doop is het teken dat God ons zonder dat wij er om gevraagd hebben, zonder dat wij er iets voor gedaan hebben, ons het perspectief biedt van een leven waarin zonde en schuld ons leven niet beheersen.

Omkeer, bekering

Het leven vanuit Gods genade veronderstelt ook een bekering; het afkeren van het kwaad, het toekeren naar Gods bedoelingen met jou als mens.

Initiatie

De doop is het teken dat je deel uit mag maken van het Lichaam van Christus. Dit is niet alleen een toetredingsrite – lid worden van de gemeenschap van gedoopten – maar ook een overgangsrite: overgaan van het oude leven naar het nieuwe leven, van donker naar licht.

Over deze aspecten van de doop is natuurlijk veel meer te zeggen – u vindt daarover meer informatie in de literatuuropgave of bij uw predikant. Ze zullen voor ieder christen herkenbaar zijn, al zullen ze op verschillende manieren geformuleerd en nader ingevuld en beleefd worden. Gelovigen zullen verschillende accenten leggen: ze vinden het ene aspect van groter belang voor hun persoonlijke geloof dan het andere. Dergelijke verschillen hangen doorgaans samen met verschillen in geloofsverstaan en ook met de omgang van de gelovige met de Bijbel.

Deze verschillen kunnen ook tot verschillende visies op de dooppraktijk leiden: hoe en wanneer kan/moet de doop bediend worden? Moeten we een voorkeur uitspreken voor de kinderdoop of de volwassendoop? Over die dooppraktijk gaan de volgende paragrafen. We gaan daar waar nodig ook wat dieper in op de genoemde aspecten van de doop.

Gespreksvragen

5. Hoe zou u zelf de betekenis van de doop willen aanduiden? Wat betekent uw eigen doop voor uw geloofsleven?
6. In deze paragraaf zijn vier aspecten van de doop genoemd: reiniging, genade, omkeer en initiatie. Welk aspect betekent voor u het meeste? Is er een aspect dat voor u minder waarde heeft? Kunt u aangeven hoe dat komt?
7. Voor degenen die als zuigeling gedoopt zijn: bent u blij dat uw ouders destijds die keuze hebben gemaakt? Kunt u aangeven waarom, waarom niet?

2.2 De doopraktijk

Hedendaagse Nederlandse theologen⁵ zijn het er doorgaans wel over eens dat de Bijbel – anders dan bij het Heilig Avondmaal – geen directe aanwijzingen bevat voor de doopraktijk: hoe dient een doop precies te verlopen en aan wie kan een doop bediend worden? Dit gebrek aan ‘directe aanwijzingen’ heeft al vanaf de vroege kerk (in de eerste eeuwen na Christus) geleid tot discussie over bijvoorbeeld de vraag met hoeveel water er gedoopt dient te worden, en ook – en dat is belangrijk voor ons onderwerp – de vraag of de doop aan kinderen of alleen aan volwassenen bediend kan worden. Hier zijn in de geschiedenis van de kerk verschillende keuzes gemaakt. Helder is dat in de vroege kerk, waarover de apostelen in hun brieven aan de eerste gemeenten berichten, de doop met name bediend werd aan volwassenen, vaak echter met hun hele huishouden, zodat zo goed als zeker ook kinderen de doop ontvingen. Bij de vestiging van het christendom als staatsreligie (vanaf de 4e eeuw) werd het gewoon zuigelingen te dopen. In die tijd ontwikkelde zich ook het idee van de erfzonde, waardoor de doop ook een ‘magische’ werking werd toegedicht; baby’s konden maar beter zo snel mogelijk gedoopt worden, zodat – mochten ze snel overlijden – ze in ieder geval van die erfzonden bevrijd waren. Overigens leidde dat idee ook juist tot de tegenovergestelde gedachte dat je beter maar zo laat mogelijk gedoopt kon worden, bij voorkeur op je sterfbed.

In de Reformatie namen protestanten op verschillende manieren afstand van de toenmalige doopraktijk in de Rooms-Katholieke Kerk. Met name Mennonieten stonden de volwassendoop voor, omdat ze de doop primair wilden verbinden aan de geloofsbelijdenis van de gelovige. Luther en Calvijn ontteden de doopraktijk van zijn magische karakter, maar handhaafden de kinderdoop. Vanaf de 19e eeuw met name ontstonden nieuwe, ‘vrij kerken’, zoals de Baptisten, die de kinderdoop verwierpen en de volwassendoop beschouwen als toetredingsritueel tot de gemeente van Christus. In de 20e eeuw is wereldwijd het aantal kerken en geloofsgemeenschappen dat de volwassendoop hanteert sterk toegenomen, door de opkomst en groei van de zogenoemde Pinksterkerken en de evangelische beweging.

Protestantse Kerk in Nederland

In de kerken die zijn samengegaan in de Protestantse Kerk in Nederland heeft de kinderdoop tot ver in de 20e eeuw een zekere vanzelfsprekendheid gekend. Tegelijk bleef er altijd ruimte voor leden die een voorkeur hadden voor de doop op belijdenis. Dat kwam zowel voor in de Gereformeerde Kerken in Nederland als in de Nederlandse Hervormde Kerk, waar met name de stellingname van Karl Barth tegen de kinderdoop invloed had⁶. Een en ander leidde tegen het eind van de vorige eeuw tot de vraag naar een aanvullend ritueel om zuigelingen op te dragen

⁵ Zie bijvoorbeeld het recente boek van dr. F.G. Immink, *Het Heilige gebeurt*, blz. 172 e.v.

⁶ In de Evangelisch-Lutherse Kerk heeft het onderwerp in ieder geval niet op synode-niveau gespeeld, maar ook daar waren in de 20e eeuw predikanten met bedenkingen bij de kinderdoop.

en te zegenen in plaats van hen te dopen. In het Dienstboek (een proeve) van de Protestantse Kerk zijn daarvoor inmiddels orden van dienst beschikbaar⁷. Het verlangen naar dit ritueel komt niet zozeer voort uit de wens van ouders om hun kind zelf te laten beslissen of het gedoopt wil worden. Het is eerder zo dat zij hun kind bewust op de weg willen zetten naar de doop, maar het gedoopt worden graag willen koppelen aan een keuze van het kind zelf om lid te worden van de gemeente.

In de kerkorde van 2004 wordt voor de dooppraktijk in de Protestantse Kerk de volgende omschrijving gekozen:

De gemeente wordt opgewekt tot de viering van de doop, in het bijzonder van de doop van kinderen van de gemeente. De doop wordt bediend aan hen voor wie of door wie de doop begeerd wordt.

De Heilige doop wordt bediend in het midden van de gemeente, door een predikant, met gebruikmaking van de orden uit het dienstboek van de kerk.

Uit: Romeinse artikel VIII van de kerkorde van de Protestantse Kerk

Zoals uit de tekst mag blijken, ziet de Protestantse Kerk in Nederland zich gesteld in de traditie van de kinderdoop. Tegelijk biedt de kerkorde ruimte voor een doop op belijdenis (van de dopeling), omdat de doop ook wordt bediend aan hen 'door wie de doop begeerd wordt'. Die open formulering houdt rekening met de situatie dat ongedoopten van buiten toetreden tot de gemeente, maar schept ook ruimte voor ouders die er voor kiezen voor hun kinderen niet de zuigelingendoop te vragen maar hen op de weg te zetten die leidt tot de doop op een later moment in hun leven.

Gespreksvragen

8. Is voor u de kinderdoop vanzelfsprekend? Waarom (niet)?
9. In de kerkorde staat dat de gemeente wordt opgewekt tot de viering van de doop. Hoe geeft u daar als kerkenraad invulling aan?
10. Stel, betrokken leden van uw gemeente geven aan nog niet de doop van hun pas geboren kind "te begeren" maar stellen wel prijs op een ritueel van zegening ("opdragen"). Hoe gaat u daar als kerkenraad mee om?

⁷ In het deel "Leven – Zegen – Gemeenschap", vanaf blz. 75. Het Dienstboek bevat ook orden voor de doop van kinderen van verschillende leeftijden.

2.3 Vraagtekens bij de bestaande doopraktijk

Vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw zien we ook in onze kerk(en) een toenemende discussie over de vraag of de volwassendoop niet te verkiezen valt boven de kinderdoop, en ook over de vraag of een tweede doop mogelijk moet zijn. In het algemeen wordt die tweede vraag ontkenkend beantwoord. Wel pleiten verschillende predikanten – bijvoorbeeld uit de kring van het Evangelisch Werkverband binnen de Protestantse Kerk – voor vormen van doopvernieuwing waarmee volwassenen – toetreders vaak – een persoonlijke bekering of ommekeer in hun (geloofs)leven kunnen markeren⁸. Deze veranderingen worden doorgaans verklaard uit twee samenhangende ontwikkelingen:

- Vraagtekens bij de wijze waarop in de Protestantse Kerk de kinderdoop gepraktiseerd en gewaardeerd wordt.
- Een verandering in de cultuur: de wens van de moderne mens om zelf keuzes te maken en die ook te markeren, te beleven.

We gaan hierna kort op deze ontwikkelingen in. Het helpt u te begrijpen waarom uw gesprekspartners tot de keuzes zijn gekomen die aanleiding vormen voor een gesprek. Uiteraard blijft het zaak om hen vooral hun eigen verhaal te laten vertellen.

Vraagtekens bij de praktijk van de kinderdoop

Gemeenteleden hebben soms moeite met de vanzelfsprekendheid waarmee de kinderdoop wordt bediend. Dit geldt vooral de doop van kinderen van ouders die wat verder van de gemeente afstaan en die je na de doop van hun kind vaak niet of nauwelijks meer terug ziet. Kan de gemeente bij deze kinderen de verantwoordelijk voor de doop nemen? Omdat de doop niet (alleen) een zaak is van de doopouders maar van de hele gemeente, voelen velen, ook predikanten, zich vaak ongemakkelijk bij een doopaanvraag van niet meelevende ouders. Deze verlegenheid geldt in het bijzonder bij doopaanvragen die in eerste instantie lijken voort te komen uit het verlangen van ouders hun dankbaarheid te uiten over het wonder van het ontvangen nieuwe leven of de wens hun kind christelijke normen en waarden bij te brengen – hoe waardevol en legitiem die wensen op zich ook zijn.

Maar ook meer betrokken ouders zijn vaak niet op de hoogte van de verschillende aspecten van de doop die eerder in deze tekst aan de orde kwamen. Bijvoorbeeld dat de doop ondergaan staat voor het sterven en opstaan met Christus (Romeinen 6) is geen eenvoudige materie.

⁸ Ook het Evangelisch Werkverband staat principieel voor de eenmaligheid van de doop. Zie bijvoorbeeld hoofdstuk 9 – Dopen en Doopgedachtenis – uit “Voortdurend verlangen”, geestelijke vernieuwing in de Protestantse Kerk”, Boekencentrum 2011.

Met het gebrek aan kennis van de betekenis van de doop hangt samen een tweede vraag, namelijk of in het gemeentelven wel voldoende aandacht is voor wat het betekent een gemeente van gedoopten te zijn. Terwijl de doop juist de belofte van Gods liefde en genade inhoudt, een belofte die je je hele leven met je mee mag dragen. Veel kerkgangers die als kind gedoopt zijn, ervaren in hun geloofsleven niet dat in de eredienst daaraan herinnerd wordt of dat er op die belofte met regelmaat een appèl wordt gedaan.

Beide factoren hebben in het verleden wel tot de conclusie geleid dat “de kerk zelf de indruk heeft gewekt dat de doop niet veel te betekenen heeft”.⁹ Tegelijk zien we juist een vernieuwde aandacht voor de betekenis en beleving van de doop.

Gespreksvragen

11. Wat zijn in uw gemeente de ervaringen met de motivatie van doopouders die aangeven de doop voor hun kind te begeren?
12. Komt het in uw gemeente voor dat leden die weinig bij de gemeente betrokken zijn de doop voor hun kind aanvragen? Hoe gaat u daar mee om?
13. Hoe gaat u als kerkenraad om met doopouders die moeite hebben een motivatie te geven voor het laten dopen van hun kind?
14. Is er in uw gemeente voorafgaand aan een zuigelingendoop dooponderricht? Zo niet, vindt u dat een gemis? Wat zou naar uw mening in een dooponderricht aan de orde kunnen komen?

Belevingscultuur

De hiervoor beschreven vraagtekens die bij de praktijk van de kinderdoop worden gezet, zijn niet van de laatste tien of twintig jaar. Veranderingen in de cultuur hebben er echter aan bijgedragen dat gemeenteleden niet altijd meer genoegen nemen met de bestaande praktijk en naar alternatieven zoeken. Die veranderingen zijn te typeren met twee termen: keuze-cultuur en belevings-cultuur. In de keuze-cultuur van de 21e eeuw staat de eigen keuze, de autonomie van de mens steeds meer op de voorgrond. Ook het lid zijn van een gemeente is meer en meer een bewuste keuze geworden, een keuze die om markering vraagt. Bovendien is die keuze niet slechts rationeel; de mens van vandaag wil aan die keuze ook wat beleven. Dat geldt niet alleen in het privé-domein, maar ook in de kerk, de liturgie. De eredienst is ook een menselijke activiteit. Er is ook een menselijke respons. We zijn in onze erediensten vaak verbaal ingesteld. We zijn kerk van het woord. Dat is de kracht van het protestantisme. Het is soms ook de zwakte. We zien een nieuwe generatie aankomen, die op dit punt een tekort ervaart. Ook een lijfelijke ervaring is bij de sacramenten van wezenlijk belang.

Los van de vraag hoe je deze cultuurveranderingen waardeert, is het een feit dat toegewijde, betrokken gemeenteleden jaloers kunnen zijn op een volwassendoop. Zeker als die doop plaatsvindt door onderdompeling wordt de beleving van de doop fysiek gekoppeld aan het wezen van de doop: de dopeling ervaart met het door het water gaan dat hij of zij het oude leven achter zich mag laten en een nieuw leven binnengaat. Hiertegen weegt het alleen weten van de eigen, niet-bewust meegemaakte kinderdoop vaak niet op.

De toegenomen behoefte aan beleving en authenticiteit rond de doop leidt overigens niet uitsluitend tot het verlangen naar een tweede doop. In steeds meer gemeenten is er aandacht voor de doopgedachtenis, bijvoorbeeld in de Paasnacht. Meer daarover in **hoofdstuk 4**.

Gespreksvragen

15. Heeft u in uw eigen gemeente of daarbuiten wel eens de doop van een volwassene meegemaakt? Hoe heeft u dat ervaren?
16. Hoe kijkt u aan tegen de kritiek dat de kerk de indruk heeft gewekt dat de kinderdoop maar weinig voorstelt? Hoe zou in uw gemeente daarover gedacht worden?
17. Heeft u de dooppraktijk in uw gemeente de afgelopen jaren wel eens in een gemeenteberaad aan de orde gesteld? Zo ja, wat leverde dat op? Zo niet, wat houdt u tegen?
18. Komt het voor dat gemeenteleden vragen hebben bij de dooppraktijk in uw gemeente? Wat zijn dan de voornaamste opmerkingen? Hoe gaat u daar als kerkenraad tot nu toe mee om?

2.4 Nogmaals: kinderdoop en volwassendoop

Hoewel het niet de bedoeling is van deze handreiking om de discussie over kinderdoop en volwassendoop breed uit te meten, is het toch nodig een aantal punten uit deze discussie naar voren te halen. Goede kans namelijk dat de verschillen tussen kinderdoop en volwassendoop op tafel zullen komen wanneer u met gemeenteleden in gesprek raakt die een tweede doop begeren of al hebben ondergaan. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat zij de wens om een tweede doop te ondergaan zullen beargumenteren met de stelling dat ze de doop die ze als kind hebben ontvangen niet zien als een volwaardige doop. Ook zullen dit soort onderwerpen al snel aan de orde komen als u bijvoorbeeld een gemeenteberaad over de doop organiseert.

We grijpen terug op de kenmerken van de doop die we eerder onderscheiden hebben¹⁰:

- Reiniging
- Genade
- Omkeer, bekering
- Initiatie

Voor al deze aspecten geldt dat ze zowel bij de kinderdoop als bij de volwassen-doop herkenbaar zijn. Voor beide geldt dat de doop allereerst een belofte inhoudt. Een belofte van een leven waarin schuld is weggewassen, een leven waarin de dood niet het laatste woord heeft. Essentieel is ook dat aan die belofte van God geen voorwaarden zijn gesteld: God kiest voor ons, sluit om niet, uit genade, een verbond met ons. Hij vraagt naar ons, voordat wij naar Hem vragen. Met name dat onvoorwaardelijke van Gods ja tegen de mens komt sterk tot uitdrukking bij de zuigelingendoop; het kind is zich nog nauwelijks bewust van zijn of haar bestaan, maar zijn of haar naam is al in de palm van Gods hand geschreven.

Tegelijk veronderstelt de belofte van de doop ook een antwoord, een geloofs-antwoord. Het is helder dat bij een kinderdoop de dopeling (nog) niet kan antwoorden. Bij de kinderdoop stellen de doopouders en de gemeente zich als getuigen borg voor een levensweg van de dopeling waarin hij of zij op de weg van Gods heil gebracht wordt. Ouders die hun kinderen als zuigelingen lieten dopen maar hun kind afstand zagen nemen van kerk en geloof, kunnen het daar moeilijk mee hebben. Maar ook dan blijft van de doop een appel uitgaan. Bij de volwassendoop (ook wel mondigendoop genoemd) liggen belofte en geloofsbelijdenis veel dichter bij elkaar. Immers, wanneer een volwassene om de doop vraagt, gaat de doop altijd vergezeld van een geloofsgetuigenis. Deze koppeling heeft echter ook een nadeel: het kan de indruk wekken dat bij de volwassendoop de keuze van de dopeling zelf centraal staat.

Afrondend herhalen we het uitgangspunt dat het – ondanks accentverschillen – bij kinderdoop en volwassendoop om dezelfde doop gaat. Ze verschillen principieel niet in betekenis. Dit houdt ook in dat een kinderdoop een echte, volwaardige doop is en niet hoeft te worden overgedaan¹¹.

¹⁰ Zie zonodig de toelichting in paragraaf 2.1.

¹¹ De Generale Synode heeft dit standpunt in november 2009 nog eens bevestigd, naar aanleiding van de notitie “Uitgangspunten voor de doopgedachtenis”, KTO 0904.

Gespreksvragen

19. Ouders die hun kinderen als zuigeling lieten dopen, kunnen er moeite mee hebben als hun kinderen later afstand nemen van kerk en geloof. Herkent u deze moeite? Persoonlijk, of bij leden van uw gemeente?
20. Bij een zuigelingendoop stelt de gemeente waar gedoopt wordt zich borg voor een bijdrage aan de geloofsopvoeding van het kind. Hoe geeft uw gemeente daar vorm aan? Bent u daar als kerkenraadslid tevreden over?
21. Betrokken ouders die voor hun kinderen niet de zuigelingendoop verlangen, krijgen soms commentaar dat ze daarmee geen oog hebben voor de onvoorwaardelijke keuze van God voor hun kind. Wat vindt u van die kritiek?

2.5 Doop herhalen, kan dat?

In paragraaf 2.4 is gesteld dat de kinderdoop en volwassendoop beide een volwaardige doop zijn. Dan rest nog het punt: Hoe vaak kan iemand gedoopt worden? Dat klinkt bijna als een overbodige vraag, maar dat is het niet. Het is namelijk denkbaar dat u gemeenteleden ervan kunt overtuigen dat het bij kinderdoop en volwassendoop om dezelfde doop gaat, zodat ze hun kinderdoop als volwaardige doop zullen zien, maar dat ze niettemin nogmaals als volwassene gedoopt willen worden. Bijvoorbeeld om daarmee hun eigen geloofskeuze te markeren, zich publiekelijk uit te spreken en zelf het sacrament van de doop aan den lijve te ervaren.

Op deze vraag gaan we kort in. De doop betekent in de eerste plaats een bevestiging van je bestaan: je mag er zijn, want God heeft voor jou gekozen. Of meer bijbels geformuleerd: met de doop wordt een mens ingelijfd in het lichaam van Christus, het teken verwijst naar de afwassing van zonden, naar het vernieuwde leven dat mogelijk is door God te kennen. Omdat de heilsverwachting die met de doop is verbonden niet te herroepen is, kan de doop niet meer dan één keer bediend worden.

Er is nog een tweede argument waarom een tweede doop problematisch is, we wezen er al op in hoofdstuk 1, de doop in oecumenische context. Door een volwassene, mondige te dopen die elders of in de eigen gemeente reeds als kind is gedoopt, misken je in feite de integriteit van de kerk, de geloofsgemeenschap die destijds de (zuigelingen)doop heeft bediend. Een gemeentelid dat zich elders voor een tweede keer heeft laten dopen of dat overweegt, realiseert zich dat mogelijk niet. Daarom is het goed dit punt in het gesprek met hem of haar aan de orde te laten komen.

Gespreksvragen

22. Hoe zou u het vinden als een gemeentelid dat als kind in uw gemeente gedoopt is, zich in een andere gemeente voor een tweede maal laat dopen en daarna weer zijn plaats in uw gemeente inneemt? Voor welke reactie voelt u het meest: een gelukwens sturen, de gebeurtenis negeren of het gemeentelid op het matje roepen?
23. Stel, een belijdend lid van uw gemeente heeft in een andere gemeente in uw regio (een vrije gemeente) opnieuw de doop ondergaan. Zou u contact opnemen met die gemeente en een gesprek aanvragen? Welk standpunt zou u dan willen innemen?
24. Zou u de "tweede doop" in uw ledenregistratiesysteem verwerken, bijvoorbeeld als pastorale aantekening? Waarom wel/niet?

2.6 Afsluitend

Samenvattend kunnen we het volgende over de dooppraktijk in de Protestantse Kerk zeggen:

- De Protestantse Kerk in Nederland kent een dubbele dooppraktijk. De kinderdoop of zuigelingendoop is het meest gebruikelijk en heeft goede papieren. Daarnaast is er ruimte voor de doop op getuigenis (van de dopeling), want bij de kinderdoop en de volwassendoop gaat het om dezelfde doop.
- De doop is een eenmalige handeling, die niet kan worden herhaald. En daarom is een tweede doop principieel een onmogelijkheid.

Hoe verder?

Met de tot nu toe gegeven informatie kunt u het gesprek aangaan met een gemeentelid dat een tweede doop begeert of die al heeft ondergaan. En deze informatie kunt u ook gebruiken in een (voorbereidend) gesprek in de kerkenraad of een gemeenteberaad. Aandachtspunten voor deze verschillende soorten gesprekken treft u aan in **hoofdstuk 5**.

Het voeren van gesprekken is echter geen garantie dat u na afloop op dezelfde lijn zit. Dat is ook niet per se het doel van de gesprekken. Ook is het denkbaar dat u na de gesprekken als kerkenraad tot de conclusie komt dat er meer bezinning nodig is op de dooppraktijk van uw gemeente.

We onderscheiden daarbij drie situaties, die ook tegelijk kunnen voorkomen:

1. Het betreffende gemeentelid blijft na de gesprekken bij zijn/haar standpunten, kan zich niet vinden in het beleid van de kerkenraad en blijft achter het idee staan van een tweede doop.
2. U heeft het gemeentelid mogelijk wel overtuigd van de onwenselijkheid van een tweede doop, maar daarmee blijft de wens staan van het gemeentelid om in een kerkdienst de eigen geloofskeuze te markeren. U kunt dan besluiten voor die behoefte ruimte te maken.
3. U kunt ook als kerkenraad tot de conclusie komen dat in uw gemeente de betekenis van de doop meer present gesteld moet worden, zodat zij die gedoopt zijn (als kind of later op hun levenspad) in hun geloofsleven meer bepaald worden bij de betekenis van hun doop.

Op de eerste situatie gaan we in **hoofdstuk 3** nader in. In **hoofdstuk 4** besteden we aandacht aan de situaties 2 en 3.

3. Blijvend verschil van inzicht

In de vorige hoofdstukken ging het om de betekenis van de doop en mogelijke motieven voor een tweede doop. Het is goed als de kerkenraad zich inspant om het gesprek over de doop te blijven voeren, in eigen kring én met gemeenteleden die met de vragen rond het sacrament van de doop in het bijzonder bezig zijn. Maar de ervaring leert dat het niet altijd lukt om het eens te worden. Voor de kerkenraad komt dan de vraag aan de orde hoe om te gaan met gemeenteleden die blijven bij hun voornemen om zich voor een tweede keer te laten dopen of die al een tweede doop ondergaan hebben. Die vragen krijgen een extra gewicht als betrokken gemeenteleden voorgedragen worden voor een ambt of te kennen geven zich in te willen zetten voor bijvoorbeeld jeugdwerk of catechese. In dit hoofdstuk worden overwegingen aangereikt die de kerkenraad kunnen helpen bij het interne beraad wanneer er een blijvend verschil van inzicht is met gemeenteleden over de doop.

Veranderende beleving

Honderd jaar geleden ging het bij de afwijzing van de kinderdoop meestal om mensen die van harte deel uitmaakten van één van de in Nederland sinds eeuwen bestaande kerken, vooral binnen de gereformeerde of de lutherse traditie, en die persoonlijk tot de overtuiging kwamen dat de Bijbelse basis voor de kinderdoop niet heel sterk is. Voor sommigen was dat reden om over te gaan naar een doopsgezinde of baptistengemeente, maar voor anderen was dat geen optie. Zij wilden binnen de eigen kerk ruimte houden voor hun overtuiging. Later krijgt de discussie over de kinderdoop een nieuwe impuls, vooral onder invloed van de theologie van Karl Barth. Dat hij de kinderdoop afwijst, heeft – vooral in de Nederlandse Hervormde Kerk – invloed gehad op theologen en kerkleden. De kinderdoop komt daarna ook ter discussie te staan door de groeiende invloed van Pinksterkerken en de evangelische beweging in Nederland.

Kerklidmaatschap

Niet alleen wint de laatste decennia ook binnen de Protestantse Kerk, mede onder invloed van deze stromingen, het belang van de persoonlijke geloofsbeleving aan betekenis, maar wat vooral verandert is de geringere betekenis die wordt toegekend aan een formeel kerklidmaatschap. Er ontstaat gaandeweg een levendig grensverkeer tussen de 'gevestigde' kerken en vrije gemeenten. Mensen gaan voor kortere of langere tijd meedoen in bijvoorbeeld een evangelische gemeente en laten zich daar ook (opnieuw) dopen, zonder om die reden het lidmaatschap van de oorspronkelijke gemeente op te zeggen. Sommigen verdwijnen definitief uit beeld, anderen kiezen op een zeker moment toch

weer voor de oorspronkelijke protestantse gemeente. Hoe men daarbij de eigen doop – of eigenlijk dopen: de kinderdoop en de doop als volwassene – ziet, is heel verschillend. Niet altijd zal men die scherp tegenover elkaar stellen. Soms wel. Dan blijft men ervan overtuigd dat de kinderdoop geen waarde heeft. Of men heeft juist spijt van het 'uitstapje' naar een evangelische gemeente, en herkent alsnog de waarde van het als kind al gedoopt zijn. Maar menigeen heeft geen behoefte om hier in een of/of-schema te denken. De kinderdoop was een mooi ritueel, al was het maar omdat het iets zei over de geloofs-betrokkenheid van de ouders op hun kind. Waarom zou je dat niet voluit erkennen? Maar tegelijk was de ervaring van het als volwassene gedoopt worden ook onvergetelijk. Er mogen goede redenen geweest zijn om terug te keren naar een protestantse gemeente, dat neemt niet weg dat die ervaring gekoesterd wordt als een uniek moment van toewijding aan God en van bevestiging van Zijn liefde. Hoe zou je daar achteraf negatief over kunnen denken, of zelfs spijt van kunnen hebben?

Dankbaarheid

Dergelijke overwegingen kunnen ook een belangrijke rol spelen bij verwanten of vrienden van hen die begeren opnieuw gedoopt te worden. Het zal je kind maar zijn, dat op latere leeftijd heel persoonlijk heeft gekozen voor de Heer en daarvan wil getuigen door zich opnieuw te laten dopen. Dan mag toch de dankbaarheid veel groter zijn dan een eventueel gevoel van miskennis van de intenties die je als ouders had toen je je kind ten doop hield? En zou de gemeente niet delen in deze dankbaarheid? Ouders zullen misschien de vergelijking maken met kinderen die – zoals zo velen van hun generatie – zijn weg gegroeid van elke vorm van geloof of kerk. Die ervaring is voor ouders toch veel pijnlijker? Dat geldt ook voor degenen die er heel bewust voor hebben gekozen lid te blijven van een gemeente binnen de Protestantse Kerk en niet over te gaan naar een evangelische gemeente, maar die wel blijvend verlangen naar een zelf ervaren doop. Het zou wel erg gemakkelijk zijn om als kerkenraad de discussie in de eigen gemeente uit de weg te gaan door tegen dat gemeentelid te zeggen: laat onze gemeente toch achter je, en sluit je aan bij een gemeente waar je beter bij past.

Kerkelijke leer

Nog een ander aspect is het feit dat mensen veel minder dan voorheen denken in termen van 'kerkelijke leer'. Het gaat hun niet om een leerkwestie, maar om een ervaringskwestie, en dat maakt een groot verschil. In de leer is het snel of/of, maar in de ervaring is er veel meer ruimte voor en/en. Ervaringen kunnen naast elkaar staan zonder elkaar te ontkennen. Heel verschillende ervaringen kunnen immers een belangrijke plaats innemen in de mens die je uiteindelijk geworden bent.

Dat betekent dat we ervoor willen zorgen dat er ruimte blijft om het gesprek voort zetten, of op een ander moment opnieuw te beginnen. Maar we kunnen elkaar de ruimte laten, zolang de ander ook ruimte laat, en niet, zoals het vroeger wel werd uitgedrukt, zijn overtuiging 'drijft', dus propageert. Van alle gemeenteleden mag respect gevraagd worden voor de kerkelijke leer aangaande de doop.

Ook in het ambt?

Rest de vraag of gemeenteleden die een tweede doop begeren of hebben ondergaan gevraagd kunnen worden om verantwoordelijkheid op zich te nemen in het gemeentelven. Het gaat in de hierboven aangeduide situaties praktisch altijd om mensen die hart hebben voor geloof en kerk, daarvan willen getuigen en zich voor haar willen inzetten. Ze zijn voluit aanspreekbaar op hun medeverantwoordelijkheid. In een tijd waarin het in veel gemeenten moeilijk is om ambtsdragers te vinden, kunnen juist zij een grote bijdrage leveren. Kun je als kerkenraad een beroep op hen doen?

Voorop staat de eigen verantwoordelijkheid van elke kerkenraad. Elke gemeente is anders, en elke situatie is anders. Ook nu zal het in veel situaties niet wijs zijn om gemeenteleden die gekozen hebben voor een tweede doop, te verkiezen in het ambt. Als het gaat om iemand van wie dit eigen levens- en geloofsverhaal algemeen bekend is, kan in de gemeente immers verwarring ontstaan. Ook kan een beoogd ambtsdrager zelf in een lastige positie worden gebracht. Veel hangt af van de manier waarop het gemeentelid zelf met zijn of haar keuze omgaat.

Dat heeft te maken met persoonlijkheid, karakter, maar ook met de mogelijkheid om afspraken te maken over de wijze van optreden als ambtsdrager. Iemand die niet meer vraagt dan respect voor de eigen levensweg en die er geen moeite mee heeft dat gemeente en kerk voluit achter de kinderdoop staan, zal wellicht in pastoraat of diaconaat een waardevolle bijdrage aan de geestelijke groei en bloei van de gemeente kunnen leveren. Gaat het om iemand die de kinderdoop principieel afwijst, dan ligt het moeilijker dan wanneer – zoals hierboven geschetst – kinderdoop en volwassendoop in iemands leven een eigen plaats hebben gekregen. Daarom zal de kerkenraad een nauwkeurige afweging moeten maken wanneer de vraag aan de orde komt.

Om dezelfde redenen is het ook goed voorstelbaar dat een kerkenraad iemand bij voorkeur geen rol geeft in jeugdwerk of catechese. Maar dat hoeft natuurlijk niet te betekenen dat de betrokkene zijn of haar gaven en krachten op geen enkele manier zou kunnen inzetten voor de gemeente. Wederzijds respect is de sleutel, en als de bereidheid tot gesprek er is en blijft, moet het mogelijk zijn een weg te vinden.

Doopbevestiging

De veranderingen die we hebben gesignaleerd gelden niet alleen voor gemeenteleden die een tweede doop begeren of hebben ondergaan.

Het belevingsaspect van het geloof, een veranderde opvatting over kerklidmaatschap of over de kerkelijke leer kunnen ook bij anderen leiden tot het verlangen naar een ritueel van doopbevestiging. Voor dat verlangen is in kerk en gemeente zeker plaats, en er is geen reden om het niet te laten klinken in de gemeente (hoofdstuk 4 bevat daarvoor een aantal mogelijke vormen). Het kan van belang zijn om dat verlangen ook ter sprake te brengen in pastorale contacten.

Het zou goed zijn daarover binnen de kerkenraad van gedachten te wisselen.

Wellicht helpt het gesprek in de gemeenten ook de kerk als geheel om nieuwe wegen te vinden waar geloven – meer dan vroeger wel het geval was – te maken heeft met individuele ervaring en persoonlijke keuze.

4. Doopgedachtenis en doopbevestiging

In deze handreiking staat centraal het pastorale gesprek met gemeenteleden die een tweede doop begeren of hebben ondergaan. Gesprekken over de doop hebben op veel plaatsen geleid tot een bezinning op de bestaande dooppraktijk. De afgelopen jaren is in veel gemeenten een praktijk gegroeid van doopgedachtenis en/of doopbevestiging. Bij doopgedachtenis gaat het om rituelen waarmee gedoopten hun doop kunnen gedenken. Bij doopbevestiging staat de beaming van de eigen kinderdoop door een volwassene centraal.

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van een aantal mogelijkheden voor doopgedachtenis en doopbevestiging¹². Ze zijn niet uitputtend en ook niet volledig beschreven. U kunt ze beschouwen als een kapstok voor het ontwikkelen van vormen die voor uw gemeente geschikt zijn. De genoemde vormen zijn niet nieuw, ze worden in gemeenten van de Protestantse Kerk gebruikt; sommige hebben oude papieren, andere zijn meer recent in gebruik geraakt.

Vooraf

Het onderscheid tussen doopgedachtenis en doopbevestiging is niet heel precies te maken. Voor het doel van deze handreiking is dat ook niet essentieel. Wij gaan ervan uit dat bij een doopgedachtenis het initiatief van de handeling in de eerste plaats ligt bij de ouders (kinderdoop) en de gemeente. Bij een doopbevestiging ligt het initiatief meer bij de (volwassen) gedoopte. In het volgende overzicht maken we geen strikte scheiding tussen de twee vormen. Achter elke vorm staat vanuit wiens perspectief de doopgedachtenis of doopbevestiging beschreven is.

Doopverjaardag vieren (ouders)

Om de betekenis van de doop te benadrukken in het leven van een kind is het mogelijk om in het gezin jaarlijks de doopverjaardag te vieren. Het is daarbij voordelig wanneer de ouders de doop aanschouwelijk kunnen maken met een of meer van de volgende elementen:

- Het ontsteken van de doopkaars. Heeft uw kind een doopkaars gekregen, geef het dan een prominente plaats in uw woning en ontsteek de kaars op de doopverjaardag of elk ander moment dat voor uw kind van bijzondere betekenis is.
- Het bekijken van de eigen doopkaart. Heeft uw kind een doopkaart

¹² Voor dit overzicht is onder meer gebruik gemaakt van de uitgave "Over de doop", het Dienstboek (een proeve) van de Protestantse Kerk in Nederland en de tekst "Om de rijkdom van de doop". Zie voor een volledige bronvermelding bijlage 1.

ontvangen, geef het dan een prominente plaats in de kamer of het fotoalbum van uw kind.

- Het bekijken van foto's van de doopdienst of het doopfeest thuis.
- Het zingen van een (voor het kind aansprekend) lied uit de doopdienst; hiervoor kan het handig zijn de evt. liturgie te bewaren. Het is denkbaar dat een predikant bij het samenstellen van de liturgie van de doopdienst hier al rekening mee houdt.

Uitdaging voor de ouder(s) is om op deze doopverjaardag met het kind terug te kijken naar de doop en de betekenis daarvan voor het kind en voor de ouders. Uiteraard zal de inhoud van dat gesprek met de jaren van inhoud veranderen. Een doopverjaardag vieren is uiteraard niet voorbehouden aan kinderen. Ook als volwassene kunt u hier een gewoonte van maken. Dat zal het ook makkelijker maken om op andere momenten in uw leven de betekenis van de doop te gedenken en daar hoop uit te putten.

“Terugkom”- gesprekken doopouders (kerkenraad)

Om de ouders van gedoopte zuigelingen te ondersteunen bij het levend houden/maken van de doop voor hun kinderen, is het zinvol om bijvoorbeeld na een jaar doopouders uit te nodigen voor een of meer gespreksavonden. U geeft de ouders dan ook gelegenheid om ervaringen uit de (geloofs)opvoeding te delen. Eventueel kunt u deze gesprekken jaarlijks herhalen of het initiatief daartoe bij de ouders zelf leggen.

Doopvieringen (kerkenraad)

In de protestantse visie vindt een doop als het even kan plaats in het midden van de gemeente. De gemeente treedt feitelijk op als doopgetuige. Daarmee is een doopdienst ook bij uitstek een viering waarin ieder gedoopt lid de eigen doop kan gedenken. De voorganger kan er voor kiezen om daar expliciet aandacht aan te besteden in de prediking.

Een doopviering is ook bij uitstek het moment om aan de kinderen van de gemeente uit te leggen wat de betekenis is van de doop en hen te vragen naar hun eigen doop. Dit is met name goed te doen wanneer er in uw vieringen een speciaal kindermoment is. Laat als het even kan de kinderen goed zien wat er bij de doop gebeurt en leg de betekenis van het water uit, door ze bij de doop naar voren te roepen.

Doopboek of doopkleed (kerkenraad)

Er zijn verschillende manieren om door het jaar heen de namen van hen die gedoopt zijn levend te houden. Sommige kerken hebben nog een doopboek. Het zou goed zijn om dat doopboek – bijvoorbeeld in een afgesloten vitrine – in uw kerk te tonen. Andere mogelijkheden zijn het ophangen van een doopkleed of 'boekrol' met daarop de namen van de gedoopten.

Avondmaalsviering (kerkenraad)

Het Avondmaal verwijst net als de doop naar het verzoenende werk van Christus, waardoor wij mogen leven in het licht van Gods liefde. Daarmee is de viering van het Avondmaal de doopgedachtenis bij uitstek. Door de samenhang tussen doop en avondmaal te benadrukken, krijgt in het avondmaal de doop een diepere dimensie.

Doopgedachtenis in de Paasnacht (kerkenraad)

Essentieel aspect van de doop is het sterven en opstaan in Christus (zie hoofdstuk 2 van deze handreiking). Om die reden is in de geschiedenis van de kerk de Paasnacht – waarin de overgang van donker naar licht wordt gevierd – niet alleen hét moment om te dopen, de doop te ontvangen, maar ook om de doop te gedenken. Die doopgedachtenis kan met woorden uitgesproken worden, maar ook vergezeld gaan van een ritueel:

- Gemeenteleden die hun doop willen gedenken kunnen een gedenksteen meenemen naar de kerk en in het lege doopvont leggen (vgl. de gedenkstenen die bij de doortocht van het volk Israel door de Jordaan werden opgericht)
- Gemeenteleden die hun doop willen gedenken kunnen het water uit het doopvont aanraken en daarbij een korte tekst uitspreken waarmee ze hun geloof belijden.

Bij de doopgedachtenis is het ook mogelijk de namen te noemen van hen die in het afgelopen jaar in de gemeente gedoopt zijn.

Doop-catechese in de 40-dagentijd (predikant)

Is de Paasnacht een gelegenheid bij uitstek om de doop te gedenken, zo is de voorbereidingstijd op het Paasfeest een voor de hand liggende periode voor doop-catechese aan de gemeente. Daarvoor dient in de eerste plaats de zondagse prediking, maar het kan ook door in de 40-dagentijd één of meer bijeenkomsten over de betekenis van doop te houden en het verband met het Paasfeest te overdenken.

Belijdenis doen (gelovige)

Belijdenis doen is in de Protestantse Kerk dé gelegenheid om als mondige / volwassene getuigenis af te leggen van je persoonlijk geloof en je doop te bevestigen. Om het keuze-aspect van de belijdenis te benadrukken is het wezenlijk dat degene die belijdenis doet een persoonlijk getuigenis kan afleggen. Om de relatie met de doop te benadrukken is het denkbaar dat de geloofsleerling het water uit het doopvont aanraakt.

Ook voor iemand die jaren op afstand van kerk en geloof heeft gestaan en na een persoonlijke bekering zijn of haar persoonlijke keuze voor Christus wil markeren, is belijdenis doen het meest voor de hand liggende ritueel. Eventueel kan dit gecombineerd worden met een doop (als hij of zij nog niet gedoopt is) of een ritueel van doopbevestiging (zie hierna).

Ritueel van doopbevestiging (gelovige)

In de afgelopen jaren zijn verschillende voorstellen gedaan voor een ritueel van doopbevestiging in de Protestantse Kerk. De behoefte eraan komt met name voor in situaties van persoonlijke bekering, bijvoorbeeld na een periode waarin het betreffende gemeentelid veraf stond van geloof en kerk. Voor deze situaties kan een ritueel van doopbevestiging gekozen worden. Dit ritueel bevat altijd een persoonlijk getuigenis van het betreffende gemeentelid, dat gecombineerd kan worden met een waterhandeling. Essentieel daarbij is dat deze doopbevestiging geen associaties oproept met een tweede doop. Tenzij het betreffende gemeentelid al belijdenis heeft gedaan, ligt het voor de hand om deze doopbevestiging te laten samen vallen met het doen van belijdenis.

De Werkgroep Eredienst van de Protestantse Kerk heeft een orde van dienst opgesteld voor "doopgedachtenis en belijdenis". Deze is opgenomen als bijlage 2.

Gelegenheid voor boetedoening (gelovige)

De situatie als hiervoor omschreven kan zich ook voordoen wanneer een gemeentelid berouw wil tonen over een begane misstap of een zondig leven. Hiervoor zijn in het Dienstboek (een proeve) van de Protestantse Kerk orden van dienst 'voor de bediening van de verzoening' beschikbaar. U treft ze aan in het deel "Leven – Zegen – Gemeenschap"¹³. Ook bij een boetedoening kan een doopgedachtenis een rol spelen.

5. Adviezen voor gesprek

In de vorige hoofdstukken van deze handreiking gaven we inhoudelijk achtergrondinformatie over de onderwerpen dopen, 'tweede doop' en doopgedachtenis. Hierna volgen meer praktische tips voor het daadwerkelijk voeren van gesprekken met en over gemeenteleden die een tweede doop begeren of hebben ondergaan. We onderscheiden daarbij vier soorten gesprekken:

1. Gesprek met gemeenteleden die een tweede doop begeren.
2. Gesprek met gemeenteleden die zich elders opnieuw hebben laten dopen en actief willen blijven in uw gemeente.
3. Gesprek in de kerkenraad.
4. Gesprek in de gemeente.

Voor alle gesprekken geldt dat ze – naast wijsheid en geduld – een zekere voorbereiding veronderstellen ten aanzien van het onderwerp van het gesprek, de doop. U kunt hiervoor de overige hoofdstukken van deze handreiking gebruiken.

In dit hoofdstuk gaan we ervan uit dat gesprek 3 – gesprek in de kerkenraad – als tussenstap altijd nodig of verstandig is wanneer u gesprekken voert met individuele gemeenteleden over de doop (gesprekken 1 en 2). Het gesprek in de gemeente (4) kan verschillende doelen dienen – gemeente informeren, gemeente laten meedenken over de dooppraktijk in uw gemeente, het voeren van het geloofsgesprek. Of en wanneer gemeentegesprekken nodig zijn, kunt u het beste in de kerkenraad bespreken, afhankelijk van de uitkomst van de gesprekken 1 en 2.

5.1 Gesprek met gemeenteleden die een tweede doop begeren

U kunt als ambtsdrager in verschillende situaties benaderd worden door een gemeentelid met de wens tot een tweede doop. Het kan tijdens huisbezoek, het koffiedrinken na de kerkdienst of u kunt worden opgebeld of gemaïld.

Hoe de vraag ook bij u wordt aangekaart, laat u niet overrompelen.

Ga niet direct op de vraag in, maar geef aan dat u graag een afspraak maakt om daarover in alle rust te kunnen spreken. Ook tijdens huisbezoek kunt u het beste aangeven dat u graag nog een keer op bezoek komt om apart daarover van gedachten te wisselen; dat is beter dan dat u onvoorbereid het gesprek begint.

Vorbereiding op het gesprek

Voer het eerste gesprek, als u daartoe wordt uitgenodigd, alleen.

Ook als de vraag u gesteld wordt door een echtpaar.

Ter voorbereiding van het gesprek is het goed te bedenken:

- dat u het gesprek vanuit twee “rollen” voert
- wat de verschillende fasen van het gesprek zijn.

De “rollen” van u als gesprekspartner zijn:

- gedoopte medegelovige
- kerkenraadslid, verantwoordelijk voor het geheel van de gemeente, en ambtsdrager, die trouw beloofd heeft aan de leer van de kerk.

Fasen van het gesprek

Hoewel een gesprek tussen twee of drie personen niet strikt gestructureerd moet worden, is het wel goed om de verschillende onderdelen van het gesprek voor uzelf voor ogen te houden. Die onderdelen kunnen min of meer als fasen van het gesprek gebruikt worden, hoewel er in een informeel gesprek altijd heen en weer gesprongen zal worden tussen de verschillende onderdelen. De volgende onderdelen kunnen onderscheiden worden:

1. opening
2. motieven en achtergronden van de wens tot een tweede doop
3. tweede doop binnen de gemeente
4. tweede doop binnen de kerk
5. afronding.

Het verdient de voorkeur de onderdelen 2, 3 en 4 niet alle drie in het eerste gesprek direct aan de orde te stellen. Hier wordt voorgesteld het eerste gesprek na de opening te beperken tot Motieven en achtergronden en de Afronding. De onderdelen 3 en 4 zijn voor een vervolgesprek.

5.1.1 Het eerste gesprek

Opening van het gesprek

In de opening van het gesprek stelt u drie dingen aan de orde:

- a. U refereert aan de opmerking van de ander bij de eerdere gelegenheid, dat hij en/of zij de kennelijke wens heeft zich voor de tweede keer te laten dopen. U geeft aan dat u als medegelovige graag motieven en achtergronden van deze wens wilt horen en dat u in dit gesprek ook graag de eigen betekenis en beleving van het gedoopt zijn wilt delen. Dat is wat u betreft de bedoeling van dit eerste gesprek. U geeft aan dat u in dit eerste

gesprek niet verder wilt gaan dan inzicht krijgen in motieven en achtergronden en dat u niet vooruit wilt lopen op conclusies.

- b. U geeft ook aan dat u dit gesprek ook voert als kerkenraadslid en als ambtsdrager en dat u tegen het einde van het gesprek aan de orde wilt stellen wat deze twee "rollen" voor u betekenen in dit gesprek.
- c. Ten slotte geeft u aan dat u over dit gesprek zult vertellen in de kerkenraad, desgewenst zonder namen te noemen. U wijst erop dat de kerkenraadsleden gebonden zijn aan het ambtsgeheim. Een eventueel vervolggesprek zal plaatsvinden na een gesprek in de kerkenraad.

Overigens is het goed vooraf een tijdsduur voor het gesprek vast te stellen. Na anderhalf uur verslapt de concentratie. Ook tijdsduur vooraf is een vorm van veilige begrenzing van het gesprek.

Aarzel niet voor u zelf wat aantekeningen te maken tijdens het gesprek.

Dat kan van belang zijn als u in de kerkenraad verslag doet van het gesprek.

Motieven en achtergronden

De hoofdmoot van het eerste gesprek wordt ingenomen door het verhelderen van motieven en achtergronden. Het is van belang een eerlijke belangstelling aan de dag te leggen in wat de ander beweegt. De loop van het gesprek zal voornamelijk bepaald worden door hetgeen de ander naar voren brengt. Vragenderwijs kunnen de volgende aspecten aan de orde worden gesteld:

- directe aanleiding van de wens tot tweede doop.
- betekenis van de kinderdoop voor de ouders destijds
- geloofsopvoeding in het gezin
- belijdenis gedaan? hoe wordt daar nu op teruggekeken?
- geloofsontwikkeling na het gezin
- het huidige geloofsverstaan.

Van belang in dit eerste gesprek is dat u niet in discussie gaat. De bedoeling van het gesprek is immers dat u de motieven van de ander(en) leert begrijpen. Daarvoor is het belangrijk dat er een veilige en open sfeer ontstaat. Dat kunt u bereiken door open vragen te stellen. Vragen in de trant van:

- Wat bedoelt u met...?
- Wat betekent voor u...?
- Kunt u nog wat meer vertellen over...?

Vragen die een bepaalde kant op sturen, zogenaamde gesloten vragen, moet u vermijden. Dus geen vragen in de trant van:

- Maar vindt u dan niet dat...?
- Bent u ook niet van mening dat...?

Bedacht dient te worden dat een gesprek over de wens tot tweede doop alleen eerlijk gevoerd kan worden als u ook zelf kunt aangeven wat het gedoopt zijn voor u betekent en welke ontwikkeling u zelf hebt meegemaakt in uw geloofsleven vanaf de geloofsopvoeding bij u thuis. U moet de ander(en) niet voor de voeten lopen met uw geloofsverhaal en doopbeleving, maar het komt het gesprek ten goede als u verhelderingsvragen kunt stellen vanuit en geïllustreerd met uw eigen ervaringen.

Afronding van het eerste gesprek

Ter afronding van het gesprek geeft u aan dat u dankbaar bent voor de mogelijkheid zo van elkaar van gedachten te wisselen en voor de openhartigheid waarmee de ander de wens tot tweede doop heeft toegelicht.

U wijst er op dat ook in de gemeente en in de kerk gevoelens en opvattingen leven over de tweede doop en dat het een verantwoordelijkheid is van de kerkenraad om deze gevoelens mee te wegen.

U geeft aan dat u zoals gezegd de kerkenraad zal informeren over dit gesprek.

U vraagt de ander enige tijd te nemen om het gesprek te overdenken en wanneer hij en/of zij daaraan behoefte heeft (hebben), opnieuw met u contact op te nemen. U geeft aan dat wat u betreft het vervolggelsgesprek zal gaan over de volgende punten:

- De tweede doop binnen de gemeente
- De tweede doop in de kerk.

Ook geeft u aan dat u het vervolggelsgesprek graag samen met een ander lid van de kerkenraad wilt voeren. De reden is dat in het vervolggelsgesprek toch meer ingegaan zal worden op de vraag van een tweede doop binnen de gemeente en de kerk.

Verslaglegging

Zo spoedig mogelijk na afloop van het eerste gesprek maakt u voor uzelf en voor de kerkenraad een kort verslag van uw gesprek. Voor uzelf noteert u wat u ongemakkelijk vond in het gesprek, met welke inbreng van de ander u niet goed raad wist, welke vragen (over uw eigen doop) het gesprek bij u heeft opgeroepen.

5.1.2 Het tweede gesprek

Vooraf

Vooraf hebt u de kerkenraad geïnformeerd en is er binnen de kerkenraad een gesprek gevoerd over de doop aan de hand van de vragen bij de hoofdstukken 1 en 2.

U hebt in overleg met de kerkenraad afgesproken met welk ander lid van de raad u het tweede gesprek gaat voeren. U hebt dit andere lid van de kerkenraad nog meer in detail geïnformeerd over de inhoud van het eerste gesprek, wat u daarbij is overgeleverd, wat voor u bijzondere aandachtspunten zijn en dergelijke.

Het tweede gesprek heeft de volgende onderdelen:

1. introductie
2. korte samenvatting van het eerste gesprek
3. de tweede doop in de gemeente
4. de tweede doop in de kerk
5. afronding

Introductie

Ook nu weer spreekt u vooraf een tijdsduur af.

U introduceert uw mede kerkenraadslid en geeft de bedoeling van het gesprek:

- terugblik op het eerste gesprek
- de tweede doop binnen de gemeente
- de tweede doop in de kerk
- afronding: Hoe verder?

Terugblik op het eerste gesprek

U geeft een korte samenvatting van het eerste gesprek. Daarop vraagt u aan de ander of hij/zij zich kan vinden in deze samenvatting en eventueel behoefte heeft aan aanvullingen of vragen naar aanleiding van het eerste gesprek, vragen die in de tussentijdse periode zijn opgekomen.

Daarna geeft u aan dat het karakter van dit tweede gesprek anders is dan het eerste gesprek. In het eerste gesprek ging het om de motieven en achtergronden van het verlangen naar een tweede doop. In dit gesprek zal het gaan om het gesprek over de tweede doop in de gemeente en in het geheel van de Protestantse kerk. Zonder afbreuk te willen doen aan de oprechte intenties van de gesprekspartner, wilt u in dit gesprek aan de orde stellen waarom de kerkenraad het als zijn taak ziet om de ander te wijzen op de onwenselijkheid van een tweede doop.

De tweede doop in de gemeente

In dit deel van het gesprek komt aan de orde wat het voor de gemeente kan betekenen wanneer een gemeentelid de wens tot een tweede doop kenbaar maakt. U kunt vragen of de ander(en) al met andere gemeenteleden over deze wens heeft (hebben) gesproken en zo ja, welke reacties zij ontmoet hebben. U kunt beginnen met te wijzen op de positieve betekenis voor de gemeente, namelijk dat de betekenis van de christelijke doop aan de orde wordt gesteld en

dat het erg belangrijk is dat hierover binnen de gemeente het gesprek (steeds weer) gevoerd wordt.

Aansluitend kunt u wijzen op de emoties van pijn en verdriet die in de gemeente naar voren kunnen komen, omdat de doop voor veel gemeenteleden veel betekent en het voor hen onvoorstelbaar is dat mede-gemeenteleden zich opnieuw zouden willen laten dopen. Als kerkenraadslid kunt u vragen deze emoties te respecteren en een eventuele wens tot tweede doop op zorgvuldige wijze in de gemeente aan de orde te stellen.

Tenslotte kunt u wijzen op mogelijke spanningen die kunnen ontstaan in de gemeente, omdat er mogelijk gemeenteleden zijn die uitgesproken tegenstander zijn van een tweede doop. In dit verband zult u kunnen wijzen op de verantwoordelijkheid van de kerkenraad leiding te geven aan het geloofsgesprek in de gemeente en dat u daarom zult overleggen met de kerkenraad.

In het gesprek kunt u de vraag aan de orde stellen of uw gesprekspartner(s) zich hebben gerealiseerd dat hun verlangen tot een tweede doop binnen de gemeente gevoelens van pijn en verdriet zou kunnen oproepen.

De tweede doop in de kerk

In dit deel van het gesprek is het goed dat u kort aangeeft wat de doopopvatting is van de Protestantse Kerk in Nederland en hoe dat recentelijk nog weer door de generale synode is verwoord. U kunt hier de vraag aan de orde stellen of de ander weet dat de wens tot een tweede doop niet strookt met doopopvatting van de kerk en wat het voor hem en/of haar betekent dat de wens tot een tweede doop niet strookt met de leer van de kerk. Het is van belang dat u in deze fase van het gesprek eerlijk aangeeft dat u zich als ambtsdrager hebt verbonden aan de leer van de kerk en dat die voor u richtinggevend is.

In het gesprek kunt u aan de orde stellen wat het voor de gesprekspartner(s) betekent dat de kerk waar hij en/of zij lid van zijn een tweede doop geen begaanbare weg vindt.

In deze fase van het gesprek kunt u eventueel de informatie uit de eerste twee hoofdstukken van deze handreiking overhandigen met de suggestie daarvan kennis te nemen.

Afhankelijk van de motieven van uw gesprekspartner(s) kunt u wijzen op eventuele andere mogelijkheden in uw gemeente om een persoonlijk getuigenis af te leggen en/of een ritueel van doopbevestiging te ondergaan. Voordat u dat doet, dient u in de kerkenraad af te stemmen welke mogelijkheden u als kerkenraad wilt bieden. (Zie voor een overzicht van mogelijkheden hoofdstuk 4.) Bij grote veranderingen is het verstandig daarover eerst de gemeente te raadplegen.

5.1.3 Afronding: Hoe verder?

Ook dit keer nodigt u uw gesprekspartner uit de tijd te nemen om het gesprek te laten bezinken. U geeft verder aan dat u graag bereid bent desgewenst een vervolggesprek te voeren en ook dat u graag in contact blijft, ook als de wens tot een tweede doop onverminderd blijft bestaan. Wees eerlijk, door te zeggen dat u het spijtig zult vinden als de ander elders een tweede doop zal laten voltrekken, maar dat u na deze gesprekken overtuigd bent van de oprechte en diepgevoelde wens van de ander. Geef aan dat u hoopt dat de gesprekspartner ook na de eventuele tweede doop lid van de gemeente zal blijven en dat u hem/haar daar ook namens de kerkenraad van harte uitnodigt. Tegelijk moet u aangeven dat de kerkenraad een tweede doop ten overstaan van de gemeente zal blijven afwijzen en dat u verwacht dat de ander niet actief in de gemeente een pleidooi voor de tweede doop zal uitdragen.

5.2 Gesprek met gemeentelid dat zich opnieuw heeft laten dopen

Aanleiding voor het gesprek

Het is onvoorspelbaar op welke wijze de informatie u bereikt dat een gemeentelid in uw wijk zich opnieuw heeft laten dopen. Mogelijk dat hij of zij het zelf vertelt, mogelijk dat de informatie u via anderen bereikt. Hoe dat zij, de kans is groot dat de uitnodiging voor een gesprek van u zal uitgaan. Daarbij is het van belang dat uw drijfveer voor een gesprek voortkomt uit oprechte belangstelling. Elke indruk vooraf in de trant van Hoe hebt u dat nu kunnen doen? zal de bereidheid tot gesprek kleiner maken en de sfeer van een gesprek bij voorbaat onder druk zetten.

Vorbereiding op het gesprek

Voer het gesprek bij voorkeur met twee kerkenraadsleden samen.

Ter voorbereiding van het gesprek is het goed te bedenken:

- dat u het gesprek vanuit twee “rollen” voert
- welke de fasen zijn van een gesprek.

De “rollen” van u als gesprekspartner zijn:

- gedoopte medegelovige;
- kerkenraadslid, verantwoordelijk voor het geheel van de gemeente, dat trouw beloofd heeft aan de leer van de kerk.

Fasen van het gesprek

Hoewel een gesprek tussen drie personen niet strikt gestructureerd hoeft te worden, is het wel goed om de verschillende onderdelen van het gesprek voor uzelf voor ogen te houden. Die onderdelen kunnen min of meer als fasen van het gesprek gebruikt worden, hoewel er in een informeel gesprek altijd heen en weer gesprongen zal worden tussen de verschillende onderdelen. De volgende onderdelen kunnen onderscheiden worden:

1. opening
2. motieven en achtergronden van de wens tot een tweede doop
3. tweede doop binnen de gemeente
4. afronding.

Opening van het gesprek

In de opening van het gesprek stelt u drie dingen aan de orde:

- U geeft aan dankbaar te zijn voor de mogelijkheid voor dit gesprek, nadat u hebt gehoord van de tweede doop van uw gesprekspartner. U geeft aan dat u in de eerste plaats als medegelovige graag motieven en achtergronden van deze beslissing wilt horen en dat u in dit gesprek ook graag de eigen betekenis en beleving van het gedoopt zijn wilt delen. Geef aan dat u met z'n tweeën bent gekomen namens de kerkenraad, vanwege het belang van de zaak en om zo goed mogelijk een beeld te krijgen van de motieven en achtergrond van een tweede doop.
- U geeft ook aan dat u dit gesprek voert als kerkenraadslid en dat u in het gesprek daarom ook aan de orde wilt stellen wat de reactie is van de kerkenraad op het feit dat uw gesprekspartner voor een tweede doop gekozen heeft.
- Ten slotte geeft u aan dat u over dit gesprek zult vertellen in de kerkenraad, waarbij u – voor zover dat nog niet bekend is – de naam van betrokkene bekend zult maken. U wijst erop dat de kerkenraadsleden gebonden zijn aan het ambtsgeheim.

Overigens is het goed vooraf een tijdsduur voor het gesprek vast te stellen.

Na anderhalf uur verslapt de concentratie. Ook tijdsduur vooraf is een vorm van veilige begrenzing van het gesprek. Aarzel niet voor u zelf wat aantekeningen te maken tijdens het gesprek. Dat kan van belang zijn als u in de kerkenraad verslag doet van het gesprek.

Motieven en achtergronden

De hoofdmoot van het eerste gesprek wordt ingenomen door het verhelderen van motieven en achtergronden. Het is van belang een eerlijke belangstelling aan de dag te leggen in wat de ander beweegt. De loop van het gesprek zal voornamelijk bepaald worden door hetgeen uw gesprekspartner naar voren brengt. Vragenderwijs kunnen de volgende aspecten aan de orde worden gesteld:

- directe aanleiding van de wens tot een tweede doop
- betekenis van de kinderdoop voor de ouders destijds
- geloofsopvoeding in het gezin
- belijdenis gedaan? hoe wordt daar nu op teruggekeken?
- geloofsontwikkeling na het gezin
- het huidige geloofsverstaan
- de betekenis van de tweede doop
- de ervaring tijdens de plechtigheid van de tweede doop.

Van belang is dat u niet in discussie gaat. De bedoeling van het gesprek is immers dat u de motieven van de ander leert begrijpen. Daarvoor is het belangrijk dat er een veilige en open sfeer ontstaat. Dat kunt u bereiken door open vragen te stellen. Vragen in de trant van:

- Wat bedoelt u met...?
- Wat betekent voor u...?
- Kunt u nog wat meer vertellen over...?

Vragen die een bepaalde kant op sturen, zogenaamde gesloten vragen, moet u vermijden. Dus geen vragen in de trant van:

- Maar vindt u dan niet dat...?
- Bent u ook niet van mening dat...?

Bedacht dient te worden dat het gesprek over het ontvangen van een tweede doop alleen eerlijk gevoerd kan worden als u ook zelf kunt aangeven wat de doop voor u betekent en welke ontwikkeling u zelf hebt meegemaakt in uw geloofsleven vanaf de geloofsopvoeding bij u thuis. U moet de ander niet voor de voeten lopen met uw geloofsverhaal en doopbeleving, maar het komt het gesprek ten goede als u verhelderingsvragen kunt stellen vanuit en geïllustreerd met uw eigen ervaringen.

Plek in de gemeente

Nadat uw gemeenteleden ook naar eigen gevoel voldoende gelegenheid hebben gekregen om de motieven en achtergronden van hun beslissing onder woorden te brengen, kan er ruimte zijn de vraag aan de orde te stellen naar de betekenis van de tweede doop binnen de gemeente. U kunt beginnen met de vraag of het ontvangen van de tweede doop al is gedeeld met andere gemeenteleden en zo ja,

wat daarop de reacties waren.

Daarna kan de vraag aan de orde komen of de ander heeft stilgestaan bij mogelijke negatieve reacties binnen de gemeente, reacties van verdriet en pijn, vanwege de diepe betekenis van de kinderdoop en het gedoopt zijn voor veel gemeenteleden. Tenslotte kan de vraag aan de orde komen hoe betrokkene zijn/haar plaats ziet binnen de gemeente, nu zij voor de tweede maal gedoopt zijn. Zouden betrokkenen wensen dat hun besluit bekend wordt gemaakt in de gemeente of houden zij het liever in kleine kring?

In het verlengde hiervan kunt u wijzen op de manier waarop door de synode is gesproken over de doop en kunt u ter informatie bijvoorbeeld de hoofdstukken 1 en 2 van deze brochure overhandigen. Afhankelijk van het gesprek in de kerkenraad dient u heldere informatie te geven over de opstelling van de kerkenraad. Daarbij zullen zaken aan de orde komen als wel of niet bekend maken in de gemeente, wel of geen toegang tot een ambt en/of een andere functie binnen de gemeente.

Afronding

Spreek om te beginnen uw waardering uit voor het gesprek en de mogelijkheid om in een open sfeer met elkaar van gedachten te wisselen over de betekenis van de doop. Herinner er aan dat u de kerkenraad zult informeren over dit gesprek.

5.3 Gesprek in de kerkenraad

Wanneer u het gesprek aangaat met gemeenteleden die een tweede doop begeren of reeds hebben ondergaan, kan het op verschillende momenten belangrijk zijn om daar in de kerkenraad over te spreken:

- Voorafgaand aan de gesprekken (met de betreffende gemeenteleden): hoe staan we als kerkenraad tegenover de dooppraktijk in onze gemeente? Is die helder? Uitnodigend? (U kunt hiervoor de hoofdstukken 1 en 2 gebruiken).
- Voorafgaand en tijdens de gesprekken: wat dient de inzet van de gesprekken te zijn? Hoe kunnen ze het beste gevoerd worden? (zie hiervoor ook hoofdstuk 4). Hoe en wanneer informeren we de gemeente dat dit onderwerp speelt?
- Achteraf: is besluitvorming van de kerkenraad nodig? Welke communicatie met de gemeente is er eventueel nodig? Hebben de gesprekken of de bezinning in de kerkenraad nog conclusies opgeleverd voor de dooppraktijk in onze gemeente, de doopcatechese, vorming en toerusting, de doopgedachtenis, de mogelijkheid om voor zuigelingen een zegen te vragen?

Nota Bene

Afstemming in de kerkenraad is van belang wanneer een of twee ambtsdragers in gesprek gaan met gemeenteleden die een tweede doop begeren of hebben ondergaan. U dient er echter wel voor te waken dat overleg in de kerkenraad het ritme van de gesprekken gaat verstoren en uw gemeenteleden te lang moeten wachten op een vervolgesprek.

5.4 Het gesprek in de gemeente

We onderscheiden twee soorten gemeente-gesprekken:

- **Het gemeenteberaad:** afhankelijk van de pastorale gesprekken die gevoerd zijn en de beraadslagingen in de kerkenraad kan het verstandig of noodzakelijk zijn de gemeente te informeren over de vragen waarvoor de kerkenraad zich gesteld ziet. Wanneer u naar aanleiding van de gesprekken aanleiding ziet om de doopraktijk in de gemeente tegen het licht te houden en vernieuwing door te voeren, is het belangrijk de gemeente daarover te laten meedenken. U kunt eventueel daarvoor hoofdstuk 4 gebruiken, waarin mogelijkheden zijn opgesomd voor doopgedachtenis en doopbevestiging.
- **Het geloofsgesprek:** het is goed mogelijk dat de gesprekken over de doop aanleiding zijn om de kennis over de betekenis van de doop in uw gemeente te verdiepen en het geloofsgesprek over de doop te verbreden. Hiervoor geven we aansluitend nog een aantal suggesties:

Het gesprek over de doop kan op veel manieren gevoerd worden in de gemeente. Bij voorkeur wordt het gesprek gevoerd in een niet te grote groep. Dat kan een bestaande gespreksgroep zijn, een gesprek tijdens een groothuisbezoek, een serie kringgesprekken in het kader van het winterprogramma van de gemeente.

Uit deze brochure *Over dopen in de Protestantse Kerk* wordt wel duidelijk dat het gesprek over de doop veel aspecten kent. Het maakt dus nogal uit of gekozen wordt voor een gesprek of voor een serie gesprekken. Voor de gespreksleiding is het van belang te onderscheiden tussen verschillende karakters van gesprekken over de doop. Bijvoorbeeld:

1. een gesprek over de betekenis van de doop voor het persoonlijk geloofsleven
2. een gesprek over de doop in Bijbels perspectief
3. een gesprek over de doop in oecumenisch perspectief, de verschillende opvattingen over de doop binnen de christenheid.

5.4.1 Gesprek over de betekenis van de doop voor het persoonlijk geloofsleven

Doel van dit gesprek is om de deelnemers (opnieuw) te laten stilstaan bij wat het gedoopt zijn (nu) voor hen betekent en om hun een breder zicht te geven op de rijkdom van de doop door hen kennis te laten maken met de betekenis van de doop voor anderen.

Dit gesprek zal heel dicht blijven bij de persoonlijke verhalen van de gespreksdeelnemers. Van belang is een veilige sfeer te creëren. Vermijd discussies. Bewaak dat de gespreksdeelnemers alleen open vragen aan elkaar stellen, in de trant van:

- Wat bedoel je met...?
- Zou je nog meer kunnen vertellen over...?

Er zijn verschillende mogelijkheden om de deelnemers uit te nodigen onder woorden te brengen wat voor hen de betekenis van de doop en het gedoopt zijn is. Gevraagd kan worden een Bijbelverhaal te noemen of een lied, dat die betekenis goed weergeeft. Ook kunnen een aantal afbeeldingen van doop/onderdompeling uit de kunstgeschiedenis worden voorgelegd, met de vraag er een uit te kiezen die bijzonder aansluit bij de eigen doopbetekenis.

Nog weer anders is gebruik te maken van oude woorden voor de betekenis van de doop, zoals in de Heidelberger Catechismus of in oude doopformulieren, en te vragen naar de betekenis van deze oude woorden voor het eigen geloofsverstaan.

5.4.2 Een gesprek over de doop in Bijbels perspectief

Doel van dit gesprek is om een beeld te krijgen van verschillende Bijbelverhalen over doop en/of onderdompeling en/of in of door het water gaan. Achterliggende doel is verdieping van de persoonlijke betekenis van het gedoopt zijn.

Ter voorbereiding kunnen verschillende Bijbelverhalen geselecteerd worden en kan gevraagd worden om in groepjes van drie personen onder woorden te brengen welke betekenis van door het water gaan in dit fragment aan de orde komt. Mogelijke Bijbelverhalen: Mozes in de mand, doortocht door de Schelfzee, doortocht door de Jordaan, de onderdompeling van Naäman, de doop van Johannes de Doper, de doop van Jezus door Johannes, de bruiloft te Kana.

5.4.3 Een gesprek over de doop in oecumenisch perspectief

Doel van het gesprek is een beeld te krijgen van de verschillende opvattingen binnen de wereldoecumene over de doop. Achterliggende doel is verdieping van de persoonlijke betekenis van het gedoopt zijn.

Dit gesprek kan het beste worden ingeleid door iemand die studie heeft gemaakt van de doop in de oecumene.

Bijlage 1 Literaturopgave

Onderstaande literatuur is gebruikt bij de samenstelling van deze handreiking. Wanneer voorzien van een korte toelichting is een uitgave in het bijzonder geschikt voor gebruik in kerkenraad of gemeente.

Dienstboek voor de Protestantse Kerk in Nederland.

Deel II – Leven – Zegen - Gemeenschap. Uitgeverij Boekencentrum, 2004.

Over de Doop, uitgave van de Protestantse Kerk in Nederland en maandblad Open Deur, 44 blz.

Toegankelijk, veelkleurig boekje over de doop zoals die in de Protestantse Kerk in Nederland bediend wordt. Met portretjes van mensen die vertellen wat de doop voor hen betekent. Om zelf te bewaren, maar ook leuk als geschenboekje.

Te bestellen via de webwinkel van de Protestantse Kerk: <http://webwinkel.pkn.nl>.

Uitgangspunten voor doopgedachtenis – KTO 09-04. Rapport voor de Generale Synode, november 2009.

Dr. Hans Eschbach (red.), **Voortdurend verlangen – geestelijke vernieuwing in de Protestantse Kerk.** Boekencentrum, 2011.

Dr. C. Graafland, **Volwassendoop, kinderdoop, herdoop – Een bijbelse verkenning.** Uitgave: IZB, vierde druk, 1996. Internet: www.izb.nl/verdieping

Dr. F.G. Immink, **Het Heilige gebeurt – Praktijk, theologie en traditie van de protestantse kerkdienst.** Boekencentrum 2011.

Dr. B. Loonstra, **Het Badwater en de kinderen – Gedachten over de doop.** Boekencentrum, 2008.

Het boek beoogt het gesprek op gang te brengen over de vraag kinderdoop of volwassendoop en laat met name bijbels-theologische argumenten de revue passeren.

Dr. A.J. Mensink, **Genade als erfgoed – Het bijbelse recht van de kinderdoop.** Uitgeverij Groen. Vierder, herziene druk, 2009.

Beknpte bespreking van verschillende thema's rond kinderdoop, volwassendoop, tweede doop. Uitgegeven in samenwerking met de Gereformeerde Bond binnen de Protestantse Kerk in Nederland.

Mr. A. Rigters, "Het Opzicht in de Kerk". In: **OuderlingenBlad** nr. 1013, maart 2011 (blz. 14 e.v.).

Dit artikel benadrukt het pastorale karakter van het opzicht in de Protestantse Kerk in Nederland, zoals beschreven in Ordinantie 10 van de kerkorde.

Dr. Henri Veldhuis, **Kijk op geloof – Christelijk geloof uitgelegd**. Boekencentrum. Derde druk 2009.

Dit boek geeft beknopte beschrijvingen van 52 christelijke thema's, waaronder verschillende die met het onderwerp doop te maken hebben. Geschikt ook voor gespreksgroepen.

Om de rijkdom van de doop – een bijdrage aan de discussie over: doopgedachtenis. Notitie van de Confessionele Vereniging en het Confessioneel Gereformeerd Beraad in de Protestantse Kerk in Nederland, 2010

Schweizerischer Evangelischer Kirchenbund, **Die Taufe in evangelischer Perspektive**, Verlag SEK, 2010. Internet: www.sek.ch.

Bijlage 2 Orde voor doopgedachtenis en belijdenis

Handreiking van de Werkgroep Eredienst, op verzoek van de synode (besluit november 2009)

De doopgedachtenis en belijdenis kan plaatsvinden tijdens de viering van de Paasnacht, op de Paas- of Pinkstermorgen, of in een dienst op zondag na de verkondiging van de heilige Schrift.

Zingen

PSALM 42

Liedboek Ps. 42 : 1,2,3;

of onberijmd: Gezangen voor Liturgie 42;

of Evangelische Liedbundel lied 8, evt. met een tweede strofe (tekst van G.M. Landman):

U alleen wil ik altijd dienen
door te luisteren naar U.
Wat mij afleidt van U verwerp ik,
heel mijn leven is voor U.
U maakt mij door uw liefde vrij,
uw koninkrijk geeft U ook aan mij.
Als een hert dat verlangt naar water,
zo verlangt mijn ziel naar U.

*Hier kan een Onderwijzing volgen Dienstboek II p.129, 135
Keuzeteksten 1-3: Dienstboek II p. 163-166*

De diaken opent de doopvont en giet er water in

Broeders en zusters, wij zijn hier bij elkaar rondom het water van de doop, omdat wij samen als gemeente onze doop willen gedenken en onze doopbeloften willen vernieuwen,
en omdat een lid (enkele leden) van de gemeente heeft (hebben) gevraagd om zijn/haar (hun) doop te beamen. We stellen hem/haar/hen aan u voor:

N en N (voornaam en familienaam)

en vragen hem/haar/hun:

Verlang je de doop, die eenmaal aan jou is bediend, en alles wat God je daarin beloofd heeft, te aanvaarden en te beamen?

zij antwoorden:

Ja, dat verlang ik.

- ook kunnen zij zelf een kort getuigenis geven over wat hun hiertoe beweegt -

Licht: *Hierna kunnen zij hun doopkaars aan de Paaskaars ontsteken*

Gebed: *(bij de doopvont)*

Wees ons nabij, goede God,
en zegen ons bij het licht van deze kaars(en)
die ons herinnert (herinneren) aan de doop.
Schenk ons de kracht van het geloof
en de gemeenschap met Christus,
die met u en de heilige Geest
leeft en regeert in de eeuwen der eeuwen.

AMEN. *Bron: Die Feier des Taufgedächtnisses, VELKD, p. 13*

LEZING UIT DE BIJBEL **Romeinen 6 : 3-5**

*(dit kan weggelaten worden als deze tekst al voorkomt in de
onderwijzing, of als de voorafgaande verkondiging over deze tekst is
gegaan.)*

AFWENDING EN TOEWENDING *(zie Dienstboek II p. 130, 136)*

Julie, die vandaag je doop wilt beamen en u allen, die uw doop wilt gedenken:

Wilt u zich afwenden van alle kwaad, van alles wat Gods wil weerstaat?

En wilt u zich toewenden naar Christus en naar zijn Rijk dat komt?

JA, DAT WIL IK.

GELOFSBELIJDENIS *(zie Dienstboek II p. 131, 137)*

Schaamt u er dan niet voor Jezus te belijden als Messias en Redder
en stemt samen in met de belijdenis van de kerk van alle eeuwen:

Apostolische Geloofsbelijdenis, samen uitgesproken of gezongen

GELOFTEN

(zie Dienstboek II p. 137-138)

Gemeente, wilt u N en N
naar uw vermogen
helpen groeien in dit geloof
en wilt u hen/haar/hem helpen
Christus na te volgen?
Ja, dat willen wij.

Allen gaan zitten; de geloofsleerlingen blijven staan

tot de geloofsleerlingen

*Willen jullie/wil jij je aandeel hebben
in de gemeenschap die samengeroepen is
rond de Schriften en de Tafel
met lofzang en gebed;
en wil je je ontfermen
over elke levende ziel die God tot je zendt?*

*De voorganger noemt elke geloofsleerling bij naam
geloofsleerling*

Ja, dat wil ik.

voorganger

Zo zul je dan je doop beamen
en je geloof belijden.

DOOPBEAMING

De voorganger nodigt hen die hun doop beamen bij de doopvont

N, eens ben je gedoopt in de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.
Weet dan, dat je door de doop met Christus gestorven en begraven bent ...

(in een gemeente waar de doop door besprenkeling wordt bediend:)

*... op dit moment knielt N. bij of buigt N. zich over de doopvont,
doopt zijn/haar vingers in het water en **bekruist** hiermee zijn/haar voorhoofd.*

(of, in een gemeente waar de doop door begieting wordt bediend:)

*... op dit moment knielt N. bij of buigt N. zich over de doopvont, schept
water en **giet het over** zijn/haar hoofd / gezicht.*

(of, in een gemeente waar wordt gedoopt door onderdompeling:)

*... op dit moment gaat N. in het doopwater staan
en **buigt zich voorover om zich onder te dompelen.***

als *hij/zij* opstaat, zegt de voorganger:
en dat je met Christus bent verzezen,
om met Hem te leven als een nieuwe mens, elke dag die Hij jou geeft.

Deze woorden worden herhaald bij elk die haar of zijn doop beaamt

Bekleding (eventueel):

Een wit gewaad kan worden aangereikt aan elke gelovige die bij het doopwater vandaan komt

Als het witte kleed door hen is aangetrokken zegt de voorganger:
Jullie hebben de oude mens met zijn leefwijze afgelegd.
Jullie hebben als nieuwe kleren de nieuwe mens aangetrokken,
die steeds vernieuwd wordt naar het beeld van zijn Schepper.
(Kolossenzen 3:9,10)

ZEGEN voor wie haar/zijn doop heeft beaamd:

Laat ons bidden:
...gebedsstilte...
Eeuwige, onze God,
schenk hun die uw naam belijden
en hun doop beamen
de gaven van uw Heilige Geest,
opdat zij veel vrucht dragen.
U komt de heerlijkheid toe,
Vader, Zoon en Heilige Geest,
nu en in eeuwigheid.

Amen. *(zie Dienstboek II p.138-139)*

of: Laat ons bidden:
...gebedsstilte...
Eeuwige, onze God,
voor hen die uw naam belijden
en hun doop beamen
bidden wij:
zend uw Geest, de Trooster,
de Geest van wijsheid en verstand,
de Geest van inzicht en sterkte,
de Geest van kennis,
van eerbied
en liefde voor uw naam.
Amen.

De geloofsleerlingen komen beurtelings naar voren en knielen

*De voorganger tekent een kruis op het voorhoofd van de geloofsleerling
N (doopnamen),
je bent een kind van God,
getekend + met het kruis van Christus.*

geloofsleerling

Amen.

*De voorganger legt de handen op
Ontvang de heilige Geest. Joh.20:22*

geloofsleerling

Amen.

of:

Wees gezegend *Hand.2:38 en 10:45, Ef.1:13*
met de gave van de heilige Geest.

geloofsleerling

Amen.

Dit kan gevolgd worden door een andere tekst, voor ieder persoonlijk gekozen

VERWELKOMING

Allen staan (zie Dienstboek II p. 139)

Gemeente, draag hen/haar/hem in uw gebeden
die *hun/haar/zijn* doop *hebben/heeft* beaamd
en belijdenis van het geloof *hebben/heeft* afgelegd
en ga met *hen/haar/hem* de weg van het Koninkrijk.
**Welkom, kind(eren) van God,
welkom in de kerk van Christus,
wereldwijd en in ons midden.**

tot de geloofsleerlingen

De vrede van de Heer zij altijd met jullie.
En met uw geest.

De gemeenteleden geven elkaar de vredegroet

DOOPGEDACHTENIS door allen

Voorganger

Allen die gedoopt zijn, nodig ik van harte uit om naar voren te komen,
en een kruis op uw voorhoofd te tekenen met het water van de doop
om uw eigen doop te gedenken.

*Zingen, tijdens de doopgedachtenis (het zichzelf bekruisen met doopwater)
bijv. ELB 84 (telkens herhaald), lied 86 of 226 of Liedboek Gez. 51, 87,
247, 342 of 343*

OPDRACHT

Romeinen 6 : 8-14

LOFLIED

Bijv. één van de hierboven genoemde liederen

Hierna vervolgt de dienst met dankzegging en voorbeden

Bijlage 3 Oecumenische doopverklaring

Wij aanvaarden de doop als een heilig teken, ons door Christus toevertrouwd, dat ons met Hem en met elkaar verbindt. Hoe verschillend we op allerlei punten ook mogen denken, hierover zijn we het eens: de doop is een teken van Gods genade, hij doet ons delen in het geheim van Christus' dood en opstanding (Rom. 6:3-4), hij voert ons tot een nieuw leven. Wie dit heilig teken ontvangen, mogen zich deel weten van Christus' Kerk, die van alle plaatsen en tijden is. Zo hebben zij deel aan één Geest en zijn ze één lichaam geworden (1 Cor.12:13).

Wij bekennen dat de geschiedenis die praktijk en theologie van de doop doormaakten, er óók een van conflicten was. Vooralsnog houden juist verschillende visies op de doop sommige kerken nog gescheiden. Dooperkenning begint ermee dat gelovigen uit uiteenlopende tradities hun geloofsverhalen delen, en in hun onderscheiden dooppraktijken het werk van de Geest herkennen.

Wij, de kerken die deze verklaring ondertekenen, erkennen iedere doop die, in geloof en in gehoorzaamheid aan de opdracht van Jezus (Mat. 28:19), is voltrokken in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest, en die, binnen de betrokken gemeenschap en volgens de aldaar geldende regels, is bediend met water. De aldus voltrokken en ontvangen doop is eenmalig en onherhaalbaar.

Wij bevestigen met het ondertekenen dat wij een doop, bediend in een van de kerken die mee ondertekenen, als geldig erkennen, mits aan het bovenstaande is voldaan. Daarbij kan de vorm verschillen: hier kent men een praktijk van onderdompeling in water, daar één van begieting of individuele besprenkeling ermee.

Wij erkennen uiteraard ook een doop die is bediend in een kerk die deze verklaring niet heeft ondertekend, maar die wel in overeenstemming met het hierboven gestelde is bediend. Overigens nodigen wij kerken en christelijke geloofsgemeenschappen die deze verklaring nog niet ondertekenden van harte uit tot ondertekening.

Wij verheugen ons voluit over iedere mens die wordt gedoopt, maar beseffen dat Gods genade breder werkt dan enkel via dit sacrament of heilig teken. Wij noemen daarom ook hen onze broeders en zusters die behoren tot geloofsgemeenschappen die, terwijl ze wel in de christelijke traditie staan, de doop niet kennen.

Deze onderlinge dooperkenning is een uitdrukking van onze overtuiging dat Jezus Christus het fundament is van onze eenheid (Gal. 3:27-28). Wij belijden, met de *Verklaring over de Doop*, opgesteld door de Commissie voor Geloof en Kerkerde van de Wereldraad van Kerken (Lima, 1982, §6), dat de éne doop in Christus ‘een oproep is aan de kerken om hun verschillen te overwinnen en hun gemeenschap zichtbaar te maken’.

Deze Verklaring werd op 29 mei 2012 te Heiloo ondertekend namens:

de Anglicaanse Kerk in Nederland,
de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten,
de Evangelische Broedergemeente in Nederland,
de Molukse Evangelische kerk,
de Oud-Katholieke Kerk van Nederland,
de Molukse Evangelische kerk,
de Protestantse Kerk in Nederland,
de Remonstrantse Broederschap,
de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland,
de Syrisch-Orthodoxe Kerk in Nederland

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**Protestantse Kerk
in Nederland**

Dienstenorganisatie
Protestantse Kerk

Joseph Haydnlaan 2a
Postbus 8504
3503 RM Utrecht
Telefoon (030) 880 18 80
info@protestantsekerk.nl
www.protestantsekerk.nl

Deze uitgave is te bestellen via webwinkel.pkn.nl